

მეზობელი სასართავლო

833
1952

ქართული ეკონომიკური საბჭოს ორგანო

„LA GEORGIE COMBATTANTE“

N° 1

ი ა ნ ე ს ა რ ი 1952 — JANVIER 1952

N° 1

პარიზი. იანვარი 1952 წ.

ჩ ჩ ბ ნი
ბ ი ზ ა ბ ნი

გამოდის სახლი ჟურნალი. ეს არავის გაუევირდება. პირიქით, მისი გამოცემა კიდევ დაგვიანდა. ეროვნულ საბჭოს კომიტეტს ესაქარებოდა ერთი პერიოდული გამოცემა, იმდენი გაუევირებოდა, იმდენი შეუმოწმებელი ხმები და ფანტასტიკური ამბები დაგროვდა მისი შესაბამის გარემოში ამ სამიოდე თვის განმავლობაში, რომელიც მისი დარსებობიდან გავიდა.

სინამდვილის აღდგენა, ფაუგურობათა გაფანტვა, უსაფუძვლო საყვედურების და ბრალდებების უკუგდება, ერთი სიტყვით სიმართლის მისი სინათლეზე გამოტანა მიუცილებელ მოთხოვნად იღებოდა გადაიქცა.

ჩვენ ვართ მეზობელი ეროვნული ორგანიზაცია. მიზანი ჩვენი გარკვეულია და უდავო. საბჭოთა რუსეთის ბატონობისაგან განთავისუფლება და საქართველოს დამოუკიდებელი რესპუბლიკის აღდგენა. სამშაულებანი და ღონისძიებანი ამ მიზნის მისაღწევათ მოცემულია ეროვნულ საბჭოს ყრილობის მიერ.

პირველი ჩვენი მისწრაფება — ეს ვასაუბრობ, — ყველა ეროვნულ ძალთა გაერთიანება; მართალია 20-21 ოქტომბრის ყრილობაზე ქართულ ემიგრაციის დიდი უმრავლესობა იყო წარმოდგენილი, მაგრამ ჩვენ გვინდა უფრო მეტი სისრულე, მეტი მთლიანობა იყოს მიღწეული. საშუალოდ, ეს მართო ჩვენზე ასეა დამოკიდებული, არამედ მეორე მხარეზედაც. იმითვე ვინც გვაკლუნ, ჩვენის მხრივ არც აქამდე დაგვიკლავს ცდა, არც მომავალში დაეკლებათ.

მაგრამ ჩვენ არ შეგვიძლია, არც დრო ით-

ვინც უიკადოთ, სანამ იდეალური მთლიანობა განხორციელდებოდეს.

ზრდილი საბჭოთა რუსეთის წინააღმდეგ ერთი წამითაც არ შეიძლება შეჩერებულ იქნეს.

მაგრამ ეს არც ისე მარტივია, როგორც ზოგიერთს ეჩვენება. ჩვენ ვცდილობთ ყველგან და ყველასთან მიზნის შესაფერის გზა და ღონისძიებანი გამოვინახოთ.

აი ამ ღონისძიებათა ძიებაში იბადება თვით ქართულ პოლიტიკურ ემიგრაციაში სხვა და სხვაობა, დავა და კვილა, რომელსაც ეფუძნება, ბოლო უნდა მივიღოთ.

აქ კი ჩვენ გვინდა მოკლეთ და მკაფიოთ აღნიშნათ ჩვენი შეხედულების ძირითადი დებულებები.

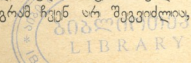
ზნეტივიკა, პირველად მიგზნებოთ იმას, თურა ხდება საბჭოთა სამფლობელოში; და რადგან საბჭოთა პრობლემა — მსოფლიო პრობლემა — უნდა გადაეხედოთ სხვა სახელმწიფოთა დამოკიდებულებას ამ ჩვენი მომალადისადმი და საქართულ მსოფლიო სტრატეგიის ძირითადი ტენდენციები გავითვალისწინოთ.

როგორია ამ მხრივ მდომარეობა?

საბჭოთა რუსეთის ახასიათებს კომუნისტური ტოტალიტარიზმი, რომელიც თავის ბუნებით ეწინააღმდეგება ადამიანის და ერის უფლებათა განხორციელებას. სანამ ეს რეჟიმი არსებობს მოსკოვში, ჩვენს განთავისუფლებასზე (და სხვა ეჭობისაც) ლაპარაკი ზედმეტია.

ამიტომ ჩვენ აუცილებელ საჭიროებათ გვიდგას წინ საკითხი ამ რეჟიმის დამხობის. ამის გვერდის სვლა — თავის მოტყუება.

მეორე მხრით ჩვენ ვხედავთ, რომ საბჭოთა კომუნისტური რეჟიმი აუტანელი გამადარა

მთელი დასავლეთის ცივილიზაციის მატარებელ კაცობრიობისათვის, რომელსაც დღე დღემოყრატული სახელმწიფოები მეთაურობენ; პირველ რიგში საფრანგეთი, ინგლისი და ამერიკის შეერთებული შტატები აქ ჩვენ გვიჩნდება ბუნებრივი მოკავშირე — ძლიერი და საიმედო, რომელსაც ურის და ადამიანის თავისუფლება თავის ღირსეულად საქვს გამოიხატავდა.

ურთულე საბჭო გვაძლავს ამ სახელმწიფოთა ფართო წრეებში ჩვენი ურის სამართლიანი მოთხოვნებიანი გავხადით პოპულარული, ჰოვორც ნაწილი საერთო ბრძოლის ერთა თავისუფლებისათვის, და ჩვენი ერთ — ღირსეული წევრთა ამ განათლებულ კაცობრიობის.

რა დასამალავია, ინგლის-საფრანგეთის დიდ დემოკრატიასთან ერთად ჩვენ განსაკუთრებით გაინტერესებს ამ მხრივ ამერიკის საზოგადოებრივი ხმა და მართველი წრეები. ამერიკელი საზოგადოების დანატრესება ამ ბოლო ხანებში საბჭოთა რუსეთის საკითხით და ამ გზით საქართველოს ბუდიითა ჩვენ ისე დღეით ხელსაყრელი გარემოებით მიგვანია, რომ მისი ხელიდან გავშვება, ვეჭვობთ, ქართული ხალხის წინაშე დანაშაულით ჩაგვეთვლებოდა...

არ უნდა დაგვიწყნდეს, რომ საქართველოს ცნება ამერიკის მიერ — ჩვენი საუკეთესო მდგომარეობის ხანაშიც მიუღწეველი დარჩა.

გადაჭრით ვაცხადებთ: ჩვენი პოლიტიკური მუშაობის უპირველესი საგანია — სწორით ამ ნაკლის გამოსწორება; ამერიკის მდილ წრეებში ჩვენი საკითხით დანატრესების გაქოქება, მისთვის ჩვენი ერის მორალური ღირსების და სახელმწიფოებრივი უნარის დანახება. და ვის შეუძლება — ჩვენ ეს გვიწყნედლოს?

ამ მთავარ მიზანს ვემოზივობთ ჩვენ ყველა სხვა საკითხებს, რომელნიც ჩვენი ბრძოლის პროცესში წამოიჭრება.

ყველა იცით, რუსეთში მოქცეულ დამაგრულ ურებთან, ისე როგორც საბჭოთა ვაგლინის ქვეშ მყოფ აღმოსავლეთ ევროპის სატელიტებთან, ჩვენ სრული სოლიდარობა გვაქვს ბრძოლისა და მისაღწევე ძირითად მიზნების. მათთან კავშირით და ურთიერთობა — არავისათვის სადღო არ არის, ამიტომ ამაზე სიტყვას არ გვაგრაქვალთ.

მაგრამ აი თვით რუსის ხალხშიც, სადაც წარმოიშვა კომუნისმის მთავარი ტალღა, ფარ-

თითა ფეხი მოადგამ წყობილების საწინააღმდეგო მოძრაობამ: გამოიზიან მილიონობით საბჭოთა მოქალაქე და ძველ ემიგრაციასთან ერთად — მოსკოვის დიქტატურის ჩამოსავლებათ თავდადებულ ბრძოლაში ებმან. უძლიერესი ცერობილი სახელმწიფოები, თვით ამერიკაც; დღის ყურადღებით და ინტერესით ადვენებენ თვალს ამ მოძრაობას. ოგ საბჭოთა სამფლობელოში კელტურისა და თავისუფლების განხორციელებისათვის მეტათ მნიშვნელოვან ფაქტორათ ყრის მიჩნეული. განა შევიძლია ჩვენ არ ვისარებლობთ ამ გაქოქებით? გეოგრაფიულმა მდებარეობამ ამ სექტორში მივიჩინა ადვილი. და განა შევიძლია ხელი ვკრათ რომელიც ძალს — თუ ოგ ჩვენი მიზნის განხორციელებაში ისტორიული აუცილებლობით ხელშემწყობ ფაქტორათ გვევლინება? რასაკვირველია არა!

ეროვნულ საბჭოს ყრილობამ ამ საკითხშიაც მოგვცა გარკვეული მითითებანი.

დაჩაგრულ ერებთან — კავშირი მეტადი და უწყვეტი; რუსულ წრეებთან — განსაზღვრული პირობებში; ის რუსული წრეები და დავაუფებანი, რომელნიც კომუნისტური წყობილების დანგრევის ცდილობენ და თავისუფალი წყობილება სურთ შემოიღონ, ჩვენგან თანამშრომლობის მიზნით, თუ უღვით ცნობას საქართველოს უფლებას — იყოს დამოუკიდებელი. სვითია უმთავრესად ერთი ნაწილი რუსული ემიგრაციის დემოკრატიული სექტორიდან, განსაკუთრებით ახალი ემიგრაციის უმრავლესობისავე შემდგარი, რომელსაც უნახავს და ესმის სულიერი განწყობილება, აქ, ფარდას იქით მომწყვედილ დამაგრულ ცრებს.

მაგრამ ჩვენ გვანატრესობთ არა მარტო დანგრევა კომუნისტური დიქტატურის, არამედ უფრო მეტად უროვნული თავისუფლების აღდგენა მის ნანგრევებზედ, და პირველ რიგში აღდგენა საქართველოს რესპუბლიკის.

ამიტომ ჩვენ ამ ბრძოლაში შეედევართ გარკვეული ღონეუნი: საბჭოთა კომუნისტური რეჟიმის დანგრევა ადამიანისა და ერის უფლებათა განხორციელებისათვის.

აქეთკენ მივლივართ ჩვენ მთელ ქვეყნის და განსაკუთრებით ამერიკის დემოკრატიასთან ერთად, მათ რიგებში ჩამდგარნი!

აქეთკენ მოუწყობებთ ჩვენ მთელ ქართულ მებრძოლ ემიგრაციას!

მ ი მ ღ ი ნ ა რ ი ს ა კ ი თ ხ ე ბ ი

I

დღეს საქრთაშორისა ასპარეზზე დგას ერთი დიდი საკითხი: საბჭოთა ტირანიის მოსპობა და თავიდან აცილება დიდი საუკუნეთი ომის.

ასეთივე საკითხი იდგა მეფეთა თვითმპყრობელების ხანაში, რაიცა გადასჭრა რევოლუციულამ.

ამ ორ სხვადასხვა ხაზზე წარმოებდა და წარმოებს მუშაობა. ამ მუშაობის მიზანი იგივეა დღესაც, რაც იყო წინეთ: მოსპობა დესპოტიკის და დამყარება თავისუფლების.

ქართველთა მებრძოლი ნაწილი იღებდა მონაწილეობას რუსებთან ერთად საერთო ბრძოლაში მეფეთა რეჟიმის წინააღმდეგ. ახლა ისმება ჩვენს წინაშე იგივე საკითხი: მივიღოთ მონაწილეობა ახლაც არსებული წყობილების და ნგრევაში, თუ ვუყურით შორიდან გამეფებულ დესპოტიკას, ვითომ ჩვენ ეს არ გვეხება.

არის ორი ფორმა რუსებთან ერთად ბრძოლაში მონაწილეობის: საერთო პროგრამული და საქრთო ტაქტიკური. ქართველი სოციალ-დემოკრატია იყო შეთანხმებული რუსის რევოლუციურ დარაზმელობასთან ორ საკითხში: მონარქიის გაუქმების შედეგი უნდა ყოფილიყო დემოკრატიული წყობილება და ქრთა თვითგამორკვევა. თარვე ეს ვანხორციელდა რევოლუციურის მსვლელობაში.

ამიტომ ახლა დავა იმაზე, მივიღოთ თუ არა მონაწილეობა რუსებთან ერთად საბჭოთა ტირანიის მოსპობაში — სრულად უადგილო და

ზედმეტი. რასაკვირველია უნდა მივიღოთ. მხოლოდ გამოსარკვევია საკითხი — რომელ რუსებთან, რომელ დაჯგუფებასთან და პარტიასთან. ეს საკითხი ყოველთვის იდგა ჩვენს წინაშე, ძველად და ახლაც. წინეთ არავითარი კავშირი არ გვექნებია ლიბერალებთან და სხვა მონარქიულ დაჯგუფებებთან. მამასადამე, სივალდებულოა გარჩევა რუსების რიგების და არჩევა მათ შორის მისაღება და რა რუს დელეგატების თათბირზე აღმოჩნდა ერთი საერთო ხაზი: აღიარება ერთა თვითგამორკვევის უფლების. ამ საერთო დებულებიდან გამონაკლისი გააკეთეს ხუთი რუსული ორგანიზაციის წარმომადგენლებმა მხოლოდ ერთი: მათ იცნეს საქართველოს დამოუკიდებლობა და მიუმხრენ მის ავტონომიურათ აღდგენას საბჭოთა მმართველობის დაცემისთანავე. ამჟამად, ჩვენი დავაგმარება და საერთო ბრძოლაში ჩაბმა შესაძლებელია იმათთან, ვინც საქართველოს დამოუკიდებლობას უდათ ცნობს. ხოლო დაჩინობა ჯგუფებმა, რომელნიც არ ცნობენ ერთა თავისუფლებას, იმუშავონ საკუთარი ძალით. მათთან კავშირი არ გვექნება, როგორც არ გვექნებია ისტორიულ წარსულში.

ჩვენი დროა იყო და არის ერთი, ურყევი და უცვლელი: თავისუფლება ხალხის, თავისუფლება ერთის.

6. უ.

ს ა დ ი პ ო ლ ი ტ ი კ ი ს ო მ ც ხ ა ლ ი მ ა ზ ა ლ ი თ ი

„ორგული და მოვალაბე ნამსახურისა დავამგავნი; ასეთია ვიყავისა მეტისმეტი სიკვლევანე“.

შ ო თ ა

დააკვირდით, რა განსაცვიფრებელი სიმკვეთრითა მოცემული რვა საუკუნის წინ, რუსთაველის ზემოთყვანილი მარგალიტში ბრძოლის ერთგვარი ტაქტიკა, დღესაც მძლავრი და ცხოვრების სიბრძნით აღესია!

რამდენ გაუგებრობას აღარ ექნებოდა ადგილი ქართულ ემიგრაციასაც, ამ ფორმულის დედა-აზრს რომ ქონოდა ვასავალი. ქართული

პოლიტიკური ემიგრაცია, მოუხდავით ყოველსა, დიდ ხანს ითვლებოდა სხვებისათვის სამაგალითოდ და მის მთლიანობას შენატროდენ. მაგრამ ზოლოს მანაც ვერ გაუძლიო რღვევის სენს და დღეს უკვე მისი გათიშვა საქვეცნოთ ცნობილი ფაქტა; მართალია, გათიშულია წრე ყოველ მხრივ უშინებენლოა, მაგრამ ეს მღვობა-რობას არ სცვლის: ცუდი საქმისათვის კალკე

პიროვნებაც საქმარისია. ისტორიისათვის საქართველო აღინიშნოს, რომ თბილისიკამ ეს გათავისუფლებული მთავრობის, საქართველოს სუვერენიტეტის ამ ერთად-ერთ ატრიბუტის ლიკვიდაციის ცდაზე მოახდინა.

დღეს მას დროულ საბჭოზე მოაქვს გააფთრებული იერიშები. საბაბით აღიარებულია ამ უნაბანგის ამქრიაკულ კომიტეტთან დაჯე-შორება. შთაბეჭდილება ისეთია, რომ სიტყვიერების კორინტელში და ფრანგების ბუარსში სურთ მიჩქალონ სადაო საქმის ნამდვილი შინაური. ჩვენ კი წინაღობაში ვართ დაინტერესებული დე ამიტომ მშთა ვართ გადავშალოთ საზოგადოების წინაშე ერთდროული საბჭოს პოლიტიკური საქმიანობა, ვნაიდან ჩვენ საექვო, საიდუმლო საქმეს არ ვაკეთებთ და გვინდა თვითულმა ქართველმა იკოვს, ვისთან უნდა, ან რა მიზანს ვემსახურებთ. ევეკუთხ, რომ ჩვენს კრიტიკოსებს შეეძლოთ ასევე მოაქციენ: აშკარათ ცნობილია მათი „მოღაწეობის“ მხოლოდ ერთი მხარე, რითაც ისინი ამჟამად კლდეც: ესაა მომქველი პოლიტიკური ხელმძღვანელობის (მთავრობის და ერთდროული საბჭოს) წინააღმდეგ ბრძოლა და მისი სახელის გატება შინ და გარეთ; სხვა დანარჩენი კი საიდუმლოებით არის მოქცეული..

ვისთან ვართ ჩვენ?

მთელი ათეული წლების განმავლობაში უცხოეთში მყოფი საქართველოს მთავრობა და ემიგრაციის ბოლტიკური ძალები უმბოძდენ დასავლეთს ბოლშევიზმის წინააღმდეგ ბრძოლისაკენ, მაგრამ დღემდე მისი ხმა რჩებოდა „ხმად მღალადებლისა უდაბნოსა შინა“. და მხოლოდ ახლა დაეტყო დასავლეთს ამ ილტარეული ძილისაგან გამოღვიძება რომლის პირველ მკრთალ ნიშნით შეიძლება ჩაითვალოს შექმნა იმ ორგანიზაციის, რომელსაც ამჟამად კომიტეტი ეწოდება.

ეს კომიტეტი არ იყო ჩვენთვის უცნობი, ვიცოდით მისი შემადგენლობა, ზოგიერთი მის წევრთა რუსეთის მთლიანობის ფედერაციის სახით შენახვის სურვილიც, ვიცოდით ყველა მისი ავი და კარგი მხარეები, მაგრამ შორსმა ანგარაშმა უყარანახა საბჭოს აღმ. კომიტეტს მიელო მისი უნადადება და აქტიურობით ჩარეოდა მის წამოწყებაში. რატომ? იმტომ, რომ ბოიკოტი, განზე დგომა, გულზე ხელის დაკრეფა და შორიდან ცქერას იმ საქმიანობისათვის, სადაც ჩართულია ქართული პრობლემის ზედ-იღბალი,

აქსაოლეს არ ყოფილა და ვერც იქნება ბრძოლის გონიერი ტაქტიკა.

ჩენისთანა ბატარა ქრისათვის არ ქმარა მარტო უღაო უფლება, ჩვენ ეს უფლება არამც თუ გვექონდა — ის ცხოვრებაშიდაც გავანდლოთ, სახელმწიფო შეექმენით, მისი ნეიტრალიტეტიც ვაღიარეთ, მაგრამ ამან ქართველ ხალხს კატასტროფა ვერ აცდინა. მწარე გამოცდილებამ ცოტა რამ მაინც უნდა გვაწყოლოს. საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენა და მისი შენარჩუნება მოითხოვს შესაფერას საერთაშორისო ძალთა განწყობილების შექმნას. თუ ჩვენს ქვეყნის დამოუკიდებლობის აღდგენა თვით ქართველ ხალხის გაუტყებელ ნების ყოფაზე უმთავრესათ დაყრდნობილი, მისი განტკიცება და შენარჩუნება და მოკიდებულია იმ რეალურ გარანტიებზე, რომელსაც საქართველო შესწავლის მოთხოვს საერთაშორისო ურთიერთობაში. ეს აუღლებს უცხოეთში მყოფ ქართველობას არ გაუშვან არც ერთი შემთხვევა, რომელიც მას ამ საქმეში გამოადგება. და როდესაც ჩვენ ვიცით, რომ ამერიკული საზოგადოებრივი აზრში, როგორც ზეით ესთქეთი, დღე რყევის შემდეგ, იწყება, ჯერ კიდევ მეტად ფრთხილად, პირველი დახვეწვა საქმეთა კავშირიდან გადმოიზნულ საზოგადოებრივ ძალებსა, — განა შეუძლია რომელიმე პოლიტიკურათ შეგებულ ქართველს ამას გულგრილიათ შეხედეს და ზურგი შეატკოს! ჩვენ ვამტკიცებთ, რომ ამ პირველ ცდემშიდაც ქართული ემიგრაციის მებრძოლ მონაწილეობა უნდა თოვლი, დაწყებულ პროცესში საკუთარი სახით ჩამდგარიო და მის მსვლელობაში აქტიურხ ჩაყვით შეცვალა ყოველივე ის, რაც ქართულ საქმიანობის მიუღებელია შეუფერებელი აღმოჩნდებოდა. ამის ექსპიტი ჩვენ უფლებსათვის ბრძოლას. ეს არის შოთას მტრისა და მოწინააღმდეგის „ნამსახურსა დავაშვან“. მხოლოდ ასეთი ტაქტიკა იძლეოდა შემთხვევას მტრისა და მოყვარისთვის დაგვენახებენინა, რომ ქართული პრობლემა უკვდავად სრომ ამისათვის მებრძოლო ქართველი ელემენტებაც არსებობენ, რომელნიც არ გაუზომან მონაწილეობის მიღებას მოწინავე კაცობრიობაში ერთად ბოლშევიკების წინააღმდეგ ბრძოლაში.

გაუგებარია, რომ ამ ტაქტიკის საწინააღმდეგოთ რუსების ამ წამოწყებაში მონაწილეობა წამოყენებული. რუსი არ გვინდა, იგი სიტყვის გამტეხია, იგი საქართველოს ისტორიული მტე-

რია, ის მხოლოდ რეჟიმს ებრძვის, ჩვენ კი ეროვნული თავისუფლებისათვის ებრძვით. აზრით ამ მოსახრებს რელიგოზი პოლიტიკური ფასი არ აქვს. ის უფრო სულიწკვეთების და გრანობების ანარქიაა.

რუსეთის ემიგრაციის დამოკიდებულება საქართველოს საკითხისადმი ჩვენ სხვებზე ნაკლებ არ ვიცი. ამ ემიგრაციის დემოკრატიულ სექტორთან ჩვენ ამ მთლიანი საუკუნის წინეთ გვერდნა პირველი კონტაქტი. გავასწავებთ მკითხველს იმ კამათს, რომელიც გახდა „ნდი“-ის რედაქციამ კუზნეცის მეთაურობით 1926 წელს გამართა პარიზში. ჩვენ ამ კამათში მონაწილეობა მივიღეთ და საერთო ინის გამოსახვა ვერ შევძელით. ამ უკმაღ მდომარეობა სავსებით შეცვლილა, ვინაიდან ჩვენ გამოვიხატურეთ არა რუსის ემიგრაციას, რომელიც ჩვენთვის აზრით კი მოუმართავს, არამედ იმ ამერიკულ კომიტეტს, რომელიც ჩვენს უთავიერთობაში ჩამოგრა და ბოლშევიზმთან ბრძოლის ნიადაგზე მოინდომა ჩვენი შეთანხმება.

ამ წინადადების მიღებამ და ჩვენმა ამოძრავებამ უკვე მოგვცა ზოგერთი შედეგები, რაც ჩვენ წინასწარ გვეჩნდა გათავისუფლებისადმი. არაფერი არ უნდა გადავამტოვო, მაგრამ უნდა აღინიშნო, რომ ქართული აქციის მნიშვნელობა საბჭოთა კავშირის მიმართულებით უკვე ხედავითა ჩავდებულს. საქარია ამ პოზიციის გამაგრება და ვაფართოვებ, საქარია ამერიკულმა საზოგადოებრივმა აზრმა გაიგოს, რომ შეუძლებელია მშვიდობიანობის დამკარება ამ კუთხით ეროვნებათა დაუკმაყოფილებლათ. ამ დიდი პრობლემის მოგადასაღწეოდ ერთად შეთანხმების ნიადაგზე უნდა მოხდეს და ამ გზას ქართველი ერი არამც თუ არ გაუტრბის, პირიქით, მის ხელს უწყობს და სწორით ამანია გამართობა. ქართული ემიგრაციის ხელმძღვანელების პოლიტიკური ხაზის. ცოცხალ საქმეზე ჩვენ გვიწოდოდა მიგვეცა მგავალითა (და ასეც მოხდა), რომ სადაო საკითხების მშვიდობიანი გზით ამოწურვას არ გაუტრბიყავთ. და თუ საუბედრობით, ახალ იმს იქნა ადგილი, მის შემდეგ იქ, რასაც დღეს საბჭოთა ტერიტორია ქვია, ცქთან შორის იმის გამოწვევას ჩვენ არას შემთხვევაში ხელს არ შეუწყობთ. თუ მოხდა — დე, ამის ოდენობით მს დავიწყებ, ვინც ამ მშვიდობიან ჟუსს უწყობს და გაუტრბის. ქართველი, რომელიც ამას ვერ ხედავს, ვერ გრძობს და თავის მოქმედებით, ან სიტყვით, ან ექსტით, ამ პასუხისმგებ-

ლობას ქართველ ხალხს აკისრებს — ცუდ სამსახურს უწევს თავის ქვეყანას.

ასეთივე მნიშვნელობის არის საგარეო მთელი ეროსი, განსაკუთრებით დიდი ერის, საქართველოს მტრით გამოცხადება; ასეთ „უჩინაროლოგს“ არც ხალხთა ევოლუციის და არც ქართული ინტერესებისა გაუგება — რა. არა ერთი ისტორიული მგავალითა ვაერწმუნებს, რომ ცუდ მინდელი მტერი მოყვარით გამხდარა და პირიქით მოყვარე — მტარი. თუ, ამასთანავე, მთავალ პრესექტივებზე გადავალთ — განა არ გვაქვს საბუთი ვიფიქროთ, რომ ბოლშევიკური რეჟიმთან განთავისუფლებული რუსეთი ცოლონომიურად და პოლიტიკურად დამოკიდებული იქნება დასავლეთისაგან, ვინაიდან მხოლოდ ამ მხოლოდ ამ უკანასკნელს შეუძლია მისი დაუძლებლად და დაშლილ ორგანიზმის ფეხზე წამოყენება? ვინც ამ პრესექტივას უარყოფს — მას ჩვენი ქვეყნის მომავალიც უმიღებო უნდა ეჩვენებოდეს.

თუ ისტორიული მტრითა თეორიის გზას ვაუყვით — სად მიგვიყვანს ის? საუკუნობით იტანჯა საქართველო სამხრეთის მუხობლებისაგან. როგორც ვიცი, სწორით: ამით გაუცდეს გზა რუსეთს კავკასიისა და საქართველოსაკენ. მაგრამ ჩვენ არ დავგეიყარავს იმედი, რომ წარსულის არ დაკეთილება ოსმალეთისათვის უშედეგით არ ვაჩივებ. გრძობაზე აგებული პოლიტიკა ქვეყნისათვის მენებელია. ქართველი მუდამ ანგავაიზზე აკვებდა თავის ბედ-ილაღს. ამით გადაიტანა მან უამრავი ქარიშხალი და დარწმუნებული უნდა ვიყიოთ, ის ამ გზას არც შედგებოდა უღალატებს.

რომ რუსის ემიგრაცია პოლიტიკურია და ჩვენი ეროვნული — ეს ჩვენთვის სადაო არც ყოფილა და არც არის. მგარამ აქედან დასკვნის გაკეთება, რომ ჩვენი გზები ამ ნიადაგზე არ ხელეობან ერთმანეთს, არამც თუ სწორი არაა — მეტად მენე ფორმულიყავა. არაა სწორი, ვინაიდან რუსი პოლიტიკური თავისუფლებას ვერ მიიტებს თუ ბოლშევიკური რეჟიმი არ დეცა, საქართველო განთავისუფლებისათვისაც ამ რეჟიმის დაცემა აუცილებელი პირობაა. მამ როგორ შეიძლება ამ ბრძოლაში ჩვენი თანამგზავრობის უარყოფა? დასავლეთის და ამერიკის დემოკრატიის უჩინარ ხალხის ჩამხმა ბოლშევიკების საწინააღმდეგო ბრძოლაში გამაჯრეგების ერთ-ერთ აუცილებელ პირობათ მიიჩნია. სწორით ამიტომ უფრთხიან ისინი თავიანთ პოლი-

ტიკაში ისეთი ელემენტის ჩართვას, რომელიც რუსის ხალხს საერთო ფრონტს ჩამოაშორებს. და ამის ანგარიშის არ გაწევა მხოლოდ იმით შეუძლიათ. ვინც დღევანდელ საერთაშორისო პოლოტიკაში ვერ ერკვევა. რუსულ წრეებში განწყობილება ჩვენთვის საიდუმლოებს არ წარმოადგენს. მათ რეჟიმის დაცვას უნდა, მაგრამ იმავე დროს ისიც სურთ, რომ მისი შემჯერებომა რამდენათაც შეიძლება უტყველო დარჩეს. ამაშია სწორედ ჩვენი და მათი პოზიციების სხვა და სხვაობა. მაგრამ ამას ვადასწვევტს არა სურვილი, არმედ ის ძალთა განწყობილება, რომელიც შეიქმნება კრემლის ბატონთა დამარცხების შემდეგ, და რომ ეს ძალთა განწყობილება ჩვენს სასარგებლოთ მოეწყოს — თავიდანვე უნდა იქნეს აღებული ისეთი ხაზი, რომელიც მჭიდროდ დაეკავშირებს ამ ბრძოლაში მონაწილედ და მეთაურ ძალებთან; ამ ძალებიდან გამოთქვას, რასაც ჩვენი კრიტიკოსები გვირჩევენ, უნდა მოეცეს საქართველოს პოზიციის დასუსტება, როგორც ომის დროს და მის შემდეგ, ისე ომის გარეშეც.

დასასრულ, ჩვენ ვგაბრალებენ სხვა დაჩაგრულ ერებიდან განცალკევებას. ჩვენ არც ეს ჩავიგდებია. თავის საკუთარი პოლიტიკური გეზითა სარჩული არ ნიშნავს ადგილზე გახსნის მიზნად. სამწუხაროა, რომ ქართულ დელეგატებს ენსაბედნი გვერდს არ უმაჟურება უყარან; ისინი მის ინტერესებს შეძლებისდაგვარად მანიც უცავენ. მარა იმის თქმა, რომ იქ ქართველები ფაქტიურად არ აღმოჩნდნენ — სინაჰედრიქსთან ცუდი თამაშია; ფინ არ იცის, რომ ამ ემად არც ერთი ერის ემგრაცია მთლიან ერთეულს არ წარმოადგენს. ენსაბედნიც

ამ დაშლილობის სარკეა, არც მეტი, არც ნაკლები. ამასთან ნერვც ის დახვავიწყდება, რომ ქართული პრობლემა დიდი ხანია რაც დავიწყების საზღვარშია, მას იქ ობი ობიედლო, დანორვეცა; ბრამათათისაც კი ნათელია, რომ ეს პირ და პირი შედეგია საერთაშორისო მდგომარეობის, დიდი ომის, რომელმაც სამკოთა რუსეთი დასავლეთის დემოკრატიის მოკავშირედ გახადა და დღეს, რაც ეს უტყუართი სიმბიოზი დაირღვა და მოგვეცა საშუალება ჩვენი საკითხის გამოშვებების — ამის ხელიდან ვაშვება მართლაც რომ დიდი მარცხი იქნებოდა. ამ მხრივ არც ერთი სამკოთა კავშირში მოქცეული ცნობილი ერი ჩვენს მდგომარეობაში არ იმყოფება. უყარინას და ბელიოროსის სტალინიზმ ძალა - უნებურათ ერთი დიდი მასშაბური ვაჟუნა: ისინი ორივე O. N. U-ში წყვეტებათ შეიყვანა. მათ არ სკოზრდებათ თავის გასხენება. დაახლოებით ასეთ მდგომარეობაშია ბალტიის სახელმწიფოებც. სომხის უძლიერესი ახალშენი ათეული ბექდვითი ორგანოს პატრონია; ჩვენი უ „ღვთის ანაბათი“ მიტოვებულებმა ხელი ჩავსქიდეთ ერთად - ერთ საშვალუბას ჩვენი საკითხის პროპაგანდისათვის — და ესეც სხვა ერებიდან გამოთიშვით არის გამოცხადებულა..

საბედნიეროთ, ენსაბედნის ირვლევე ხელოვნურათ შექმნილი ბერუსი თან და თან იფანტება. მიუდგომელი მკითხველი ჩვენ უყარნალში გამოქვეყნებულ მასალად ვაიგებს, რომ ქართველთა თანსობამ ენსაბედნი პირნათლათ შესარულდა თავის ვალიც და ღირსეულათ დაეცვა დაჩაგრულ ერთა და საქართველოს სევერენიტეტი...

მ. ბაბიქარი.

ვ ი ს ხ ა ღ ე ნ ე შ

თქვენ იცით, ენსაბედნის თათბირზე მონაწილეობა იყო პირველი პრაქტიკული ნაბიჯი ახლად შედგენილ ეროვნულ საბჭოსი და მისი აღმასრულებელი კომიტეტის.

დიდი შხადება, ხანგრძლივი მსჯელობა და ყოველგვარ მისალოდნელობის ვათვალისწინება იყო საქარო. მივდივით პირველათ რუსებთან ერთად თათბირის გასამართავად. ვანა არც იყოკოდით, რომ დღემდე არავითარი შესაძლებლობა ასეთი თათბირის არც ყოფილა და არც ვინმე მომავალში მოელოდა?

მეგრამ გამონდა მესამე ძალა, ძლიერი, ანგარიშ ვასაწევი, მეკით საინტერესო მიმკვლარისხული ქართული პრობლემის გამოსაცოცხლებლათ. ეს იყო ამერიკული კომიტეტი. გვექონდა მის წარმომადგენელთან შეხვედრა და ლაბარაკი, ძირითადი ხაზი ჩვენი პოლიტიკური მუშაობისა მისთვის სასველოთ მისაღები აღმოჩნდა, ხოლო მისი ჩვენთვისაც დიდ ნაწილში მინც. და აი მიველეთ მის წარმომადგენელსაგან დეპეშით მოწვევა ამ თათბირზე დასასწრებლათ. ჩვენ ვივლოით ასეთ მოწვევას და ვემზად-

ბოლო: ვარკვევდით, არ პრესკეცავ და ვეცხ-
დებოდა წინ: როგორი იქნებოდა პოზიცია რუს
ორგანიზაციების, რომლებთანაც დიდი ხანია
უბრალო აზრთა ვაცვლა — ვამოცვლავ ამ გეგო-
ნია. ყველა ცდები მითათ ასეთი შეზღუდვისა,
შემთხვევითი და უსწყოფო იყო. მათთან მფო-
მანეთობა სეროპოლელი გამორჩეულ არ მოხერხ-
და. მამსადამუ დიდ ვარაუდს ექოლოდა ასა-
რუსო. ან ამერიკული კომიტეტი როგორ პოზი-
ციას დაიჭერდა ჩვენს მიმართ? ამ მეტე გეგონ-
და ცნობები, ექვი არ უნდა, მაგრამ ამერიკე-
ლები პრაქტიკული ხალხია. მათ იციან, რა უნ-
დათ და ანგარიშობენ, რომ ეს თქვეთნისაც სა-
სარგებლოა; მაგრამ თქვენი მოთხოვნისლება თუ
უფრო შორს მიდის, თქვენი თეორიული მოსა-
ზრებები და მიზნები თუ სცილდება მის პრაგ-
მატიზმს? როგორ შევარდეთა ყოველივე ეს?
და რამდენი სხვა რამ იყო ვასათვლისწინებუ-
ლი. თეთი შინ ქართული წყუები როგორ შეზ-
ღებდნენ ამ ახალ ცვას, ამ გაუტყავ ვახუ
შედგომას, ამ უტნობი საშვალეტისათვის მი-
მართვას?! ევლოთი გაუგებრობას შინ და გა-
რეთ. მინც გადასწყვიტეთ წასვლა. ვინც არას
აყეთებს, ის მედამ მცედაია, რადან არაორო-
ბაში ვადაღის. ვინც ექებს, იკვლავ, იბრძვის,
გზას კადაქს, მას ეკვლებს არ უნდა ეშინოდეს;
შეცდომის უნდა ერთიღის, მაგრამ რიდი უმოქ-
მელობამდე არ უნდა დაიყვანოს. ფარგლები,
რომლის ვადახალდა არ შეიძლება, თათი ყრი-
ლობამ შემოხაზა. მაგრამ ამ ფარგლებს ხომ
უნდა დაცვა და განაღდება. და მის შიგნიც რა-
მდენი შესაძლებლობა იშლება! ყოველივე არ-
ჩია აღმასრულებელმა კომიტეტმა. არა ერთი
სხლომამ მონადობა ინსტრუქციის დამუშავებას,
დელეგატების მოქმედების მთავარი გეზის გა-
მოირკვევას. ბოლოს ვაგზავნა ორი წარმომად-
გენელი პარაზიდან, ევლოთი მესამე მიემატე-
ბოდა მიუხეზნიდევან.

ჩვენი დელეგატები ვაგეზავრენ წინ და წინ,
რადან წინასწარი სამუშაოც კონდათ ჩასტა-
რებელი. თანამად მიცემული გეგმისა — ისინი
პროვლოთ ეწვიენ მიუხეზნის ქართველების პო-
ლიტიკური კომიტეტს. რათ უნდა დავშალოთ:
მეტათ ცივ შეზგედღას კონდა ადგილი. საქორა
გახდა თეთიულოთან მოლაპარაკება, ვარკვევა.
მიუხეზნელები ყრილობამდე ვერ ჩამოვიდენ: ზო-
გი ამასწილაც ვავრობდა. ყრილობამ უშაოთი
დაიმუშავა სამოქმედო ვეგმა, რომელიც მათ
მოქმედებს ბევრში არ შეიძნებოდა. ესეც სა-

წყენათ მიიღეს და რა ვიცი, რამდენი სხვა. ჩვენ
არ ვეცნობა დრო ყველა ამასუ შეეჭრებულ-
ყავით. საქმე მოითხოვს აქტიუობას.

ჩვენმა დელეგატებმა მოისმინეს მათი აზრი,
მისწოდეს ჩვენი; ვააცვენეს მიზეზი და მიზანი
ჩვენი ახალი სახის აქტიუობის. ეს იყო პირველი
ნაბაჯი შინაური ერთობისაგან ვადადგმული.
შემდეგ დელეგატები დავალეტისამებრ შეეცა-
დენ დანავრულ ერთბთან ვაებათ ურთი — ერთი-
ბის ძაგები. წინაღწევა პარიზში იყო მოლაპა-
რება ვაწულები სომხებთან, რომელნიც ვისბა-
დენში ვიან ჩამოვიდენ... ხოლო ვერმანიაში
დელეგატები შეზდენ ბელორუსის კვალიფი-
კოტორ წარმომადგენლებს. ამ ერთან აქამდე, რა-
მდენათაც ვიცი, ქართულ პოლიტიკურ წრედებს
სერიოზული კავშირი არასდროს შექონდათ. ახ-
ლა მათთან ვაბა ძაგი ურთი — ერთობის, ვაგე-
ბის, აზრთა და მისწრაფებათა სოლიდარობის,
ესეც ერთი სასარგებლო საქმეა, რომელიც ამ
მუშაობის პროცესში ვაგვეთ, რადან უყრა-
ინელების შემდეგ ეს ერთი ყველაზე შრაველ-
რიცხვანია.

შემდეგ, იყო დავალეტული: ნახე და მოლაპა-
რაკება უკრაინელებთან, ესეც იქნა შესრულებუ-
ლი. ჩვენი დელეგატები ვერ შეზდენ უკრაინის
რადის წარმომადგენელს მიუხეზნეში, მასთან აზ-
რთა ვაზარაბის შემდეგ, ვისბადენში წასვლისას,
პირ და პირ გზას აუხვეეს და უკრაინის რადის
და მთავრობის პასუხისმგებელ პირებთან მივიდენ
ავგსტურში; მართალია, უკრაინელები ვისბა-
დენში არ ვაყოლიან. ისინი მოწვეული არ იყ-
ვენენ და მათივის ასეთი წინადადების მიცემა
ჩვენებსასადა დიდი უხერხულობა იქნებოდა, მე-
ტი რომ არა ეთქვათ. მაგრამ დანერკრება მა-
თი ამ თათბირით, ექვი არ უნდა, ვაიზარდა, არა
ერთი ვაუგებრობა და ექვი ვაიფანტა. ჩვენსა
და უკრაინელების პასუხისმგებელ პირთა შო-
რის ძველი ნდობა ვფოქრობთ შეურყეველი
დარჩა.

ასეთი იყო სამხადისი. ახლა ვადავიდეთ თეთი
თათბირსუ. აქ ქართველი დელეგატები არ იყე-
ნენ უკანა რიგში დაყენებული, რუსის ხუთ თო-
ვანიხაკის ყვდა თავის ლიდერები. დანავრულ
ერთბს თავისი და მათ შორის მოწინავე ადგილი
ექართ ქართველებს. აქაც ძველი პრესტიჟი ქა-
რთული ეროვნული პოლიტიკის, რომელიც ჩვე-
ნებრ შევიწროვებულთა ვაგეროიანებისაგან იყო
მიმართული, აღდგენილი იქნა.

ვინც იყვენ თათბირზე ამას ზედადენ, ვინც

არ იყენ, მათთვისაც ეს თვალსაჩინო უნდა იყოს დღეს. ესეც ხომ სასარგებლოა ქართული მოარლისათვის. თათბირს, სკოლორც ვიცით, თავმჯდომარეობდა ნ. ცინცაძე, ჩვენი აღმ.ს. კომიტეტის წევრი და დღევანდები; რაც უმთავრესია, თვით რუსის წარმომადგენლებსაც ერთხელ მიიღეს ქართველის ხელმძღვანელობა ამ დეპარტებში... საქართველოს სახელს ამით თუ შეემატა, თორემ არაფერი დაკლებია.

ჩან იყო თათბირის მთავარი საგანი? მოწყობა კომუნისტური რეჟიმის წინააღმდეგ მებრძოლი ფრანტის, რომელიც მიზნად უნდა ისახავდეს ამ დიქტატურის დაცემას, რაც აუცილებელი პირობაა თვით რუსის ერის და ყველა დაზარალებულ ერთა განთავისუფლების... ამასი ყველანაირ იყენებ შეთანხმებულნი ურყევით და მტკიცებით. მაშასადამე, ეს ერთი მთავარი მიზანი არ იქცევა არაერთი გაუგებრობას, კამათს და დავა გამოიწვია მხოლოდ ამ ვარაუდობამ, რომ რუსის ორგანიზაციები ამ ერთი მიზნის დასახებით არ დაემყოფილენ. მათ მოსურვეს შინა პოლიტიკური კითხვებიც, მათ შორის, ეროვნული კითხვის დასმა და თავისებულება, რუსული ინტერესების გაგებით მათი ვადაჭრა თავიანთ წრეში, რაც მოახდინეს დიდი შინაგანი დავის შემდეგ ჯერ ფიქსენში, შემდეგ შტუტგარტში გამართულ თათბირზე, რომელთაც ეროვნებანი არ დასწრებინან. ამ უკანასკნელ ქალაქში მათ შეიშოვნეს მთელი პროცესი თავისთვის და ფიჭობდენ იგი ყველსათვის საგაღმდებლო გაუხადით და ამერაკული კომიტეტის ავტორიტეტო ამ მხრივ გამოყენებით. სწორით ამან გამოიწვია დედა და უთანხმოება...

ერთა თანასწორობის აღარება და ამის გვერდით რუსული ჰეგემონიის წამოყენება — დიდი ლოღკური წინააღმდეგობის მატარებელია. ვასკეირალი აქაა, რომ ქვებმა ეს იგრძენს. ამიტომ სრულიად ბუნებრივია გვეჩვენება, რომ მათ გაბედული და მტკიცე მებრძოლებით ულოღკო შტუტგარდის პოლიტიკური პლითფორმა — სრულიად უკუვადეს, ძველი ნამუშევართა ხელი ორგანიზაციისა უ. ი. შტუტგარტის თათბირის, მხოლოდ მასალად მიიღეს და თვით შეუდგენ რუსებისაგან უკვე წამოყენებულ საკითხების სალი ლოღკით და ცინცირი ვადაჭრის საშუალებით მოწყობიერებას. აქედან დაიბადა კამათი და ბრძოლა სამ საკითხზე: ერთი — ეროვნული პრობლემა, მეორე სახელწოდება, მესამე ორგანიზაციური წყობა, დავის დაწერილ-

ბით ვადაცემას ასე შეედევებით: შეედევით პირველ მთხლში იყო ის, რაც დაწერა: „უღმრთე აღნიშნულია ჩვენი კომიტეტის „ბიულეტენში“ (№ 1). სახელდობრი: თათბირმა ერთხელ მიიღო რომ ყველა ეს აქეს უფლება თვით ვადაჭრას თავის ბედი ან პლემისციტით, ან ეროვნული დამფუნდებელი კრების საშუალებით, ან საერთო რუსეთის დამე. კრების გზით.

აქ ვასარკვევია მხოლოდ უკანასკნელი ფრაზა: საერთო რუსეთის დამე. კრების გზა; ბ. კერესსკიმ ამ ფრაზას ასეთი განმარტება მისცა: „თქვენ უ. ი. ერებს გაქეთ უფლება თვითავმორკვევის, ან პლემისციტის წესით, ან დამე. კრებების საშუალებით. დაროგოზიც არ უნდა იყოს საქმის მდგომარეობა, საერთო რუსეთის დამფუნდებელი კრების აქეს უფლება შეიჭირობს და არავის არ შეუძლია მისი აკრძალვა ისე, როგორც არ შეუძლია აკრძალვა ადგილობრივ დამფუნდებელ კრებებს, რადგან ერებმა ერთი რომელიმე ნაწილი მიიღეს და დაჩრება კავშირში“ — თ. მაშასადამე, საერთო რუსული დამფუნდებელი კრება აწესრიგებს იმ ერთა თუ ეროვნულ უმცირესობათა, ანუ ნაწილთა მდგომარეობის, რომელიც რუსეთის კავშირში დარჩებინან. ესეც სრულიად ლოღკურია და ვასაგებია.

ამავე თათბირმა ვერ ვადასჭრა მეორე მთხოვნილება ერებს: იმითვის, რომელთაც ქინდათ სახელწოდებრივ არცებობა, მაგარამ ბოლშევიკებისაგან იქვენ დაპყრობილი, უშუალოთა ალიდენათ თავის სახელწოდებრივ. მართალია, ხეთმა ორგანიზაციამ უდავით იცით ისეთი უფლება კერძოთ საქართველოს მიმართ, მაგრამ ეს მხოლოდ აალიდელს ჩვენს თანამშრომლობას, რადგან ჩვენს ურლომისაგან ეს საგაღმდებლო პირობათ იყო სლიარებული. ხოლო საერთო საკითხის ვადაწყვეტას მთელი რუსეთის მასშტაბით არ აძლევს სრულ დაქმყოფილებას.

სახელწოდების საკითხი დაჩა ვადაუწყვეტელია: ხეთ ორგანიზაციის უნდობა დაჩინლოთა ყი ძველი სახელი რუსეთთა, ერები უბირატესობას აძლევდენ სს.რ.კ. უ. ი. დღევანდელ სახელწოდებას. ამ საკითხში ჩაღეს პოლიტიკური შინაარსი და პოლიტიკური მიზნები. ამიტომ ეს დაჩა ვადაუტრელი შემდეგ თათბირამდ. საორგანიზაციო წესებში მოხსნილი იქნა „უბარტო საწოგალი მოღაწეთა აყვანა, რადგან ეს მხოლოდ ვაართლებდა საკითხს, როგორც ბ. მელეტნოვის წერილიდან სჩანს, (იხ. „როსიისკი

დემოკრატ“-ი № 2), მათ აზრათ ჰქონიათ ამ სახით შემოყვანა გერმანიის საზღვრის მოხარკისტ-კონსტიტუციონალისტების და სხ. ანალოგიური ჯგუფების. ცხადია, კარგათ მოქცეულან ქრები, რომ ეს უაჩუქვით.

ბოლოს თათბირმა აირჩია შემდეგი ქრების მოსაყვებით და სადაოთ დაჩრდილ საკითხებზე რაიმე აზრის შესამუშავებლად პარტეტული კომისია: სამი რუსთა და სამი სხვა ეროვნებათა წარმომადგენლებისაგან, ამთავან ერთი ჩვენი დელეგატი ბ. დ. სხირტაძე. თათბირის შემდეგ რუსებმა ოწონობა დაიწყეს, ამ კომისიის შექმნას აგვიანებენ, პროტესტებენ, რომ ძველი შტუტგარდისეული ბიურო, მხოლოდ რუსებისაგან შემდგარი გამოაკლდნ. მაგრამ არ ვფიქრობთ, რომ ამ ხრიკმა გასჭრას. ბოლოს იძულებული იქნებან სამართლიანობის მიზნადღურ მოთხოვნილებას დამორჩილნ.

როგორც ხედავთ ამ პირველ შეხვედრას სეფრი დაპროკლება ქონდა; ათველქვე ვერ იქნა მოწინააღმდეგე; მაგრამ ამან არ შეუშალა ხელი ყველას საერთო თავდასხმა მოცდინათ ქრემლის ბატონებზე; სწორეთ კომუნისტური გადატრიალების დღეს, თათბირმა გამოსცა თავის დელეგაციამ იმ ნიადაგზე, რაც უკვე მიღწეული იყო. და ეს დეკლარაცია არის პირველი პოლიტიკური აქტი, რუსის და დაჩარჯულ ერთა წარმომადგენლებისაგან **საერთოდ** გადადგმული ბოლშევიკური ტორანის წინააღმდეგ. 30 წლის ემიგრანტული დაქსაქსელობის და განცალკევების შემდეგ ეს, უნდა ეთქვას, მეტად დიდი ფსიქოლოგიური გადატების მომასწავებელია, რთგორც რუსულ, ისე ეროვნულ ემიგრაციისათვის. ამან გამოაშკარავა შესაძლებლობა ერთად შრძოლის — და ექვი არ უნდა, ყველაზე მძიმეთ უნდა ეგრძნო და იგრძნო კიდევ იგი სამჭოთა ჰრქსამ და მისმა ბატონებმა. რაც უნდა ნალო არ მოუტყნით ამ დოკუმენტს, მას მაინც ვერ დაუკარგავთ ამ ძირითად დოქუმენტებს...

გვაქვს საბუთი ვიფიქროთ, რომ ასეთივე შთაბეჭდილება მოახდინა ამ აქტმა და საერთოდ ამ თათბირმა ამერიკულ საზოგადოებაზე-დაც; სადაც ბევრი იყვნენ ისეთები, რომელთაც რუსის და სხვა დაჩარჯულ ერთა შერთებულ გამომსვლის შესაძლებლობა უტოპიათ ეჩვენებოდათ.

უკან დაბრუნებისას ჩვენი დელეგატები ისევ

ეწეუნ მოუნენის ქართულ პასუხისმგებელ პარტეტის საქმის გასაცნობათ; ისევ მთლიანობის საარგუმენტო გადადგეს მათ ნაბიჯი. აქვე აერობლანთ ჩამოვლენდნ უკარანის რადის და მთავრობის წარმომადგენლები ჩვენ დელეგატებთან. ეს გადადენის თათბირის შედეგებზე უშუალოთ მოსალაპარაკებლად. აქაც ჩვენი მოქმედება — იყო, ექვი არ უნდა, ეროვნულ ინტერესების სასარგებლოთ მიმართული...

ჩვენ ქართულ ეროვნულ კომიტეტს მიზნათ ქონდა დასახული, რასაკვირველია, რუსეთის კომუნისტური დოქტრინაზე თავდასხმა, მგრამ მქართული ეროვნული ინტერესი ამით არ მოგვანდა ამოწურულით. მთავარი და ძირითადი იყო ჩვენთვის გზის გაკაფვა ამერიკის საზოგადოებისაკენ. თქვენ აღბათ გეცოდინებთ, რომ ამერიკას ჩვენი დამოუკიდებლობა არასოდეს უყენია, რომ საქართველოზე თითო-ორილა პრის თუ აქეს ჩრდილო ამერიკის შეერთებ. შტატებში წარმოდგენა და ისიც ბუნდოვანი. მხოლოდ დღეს იწყება დანიტერესება ამ პატარა ერთით, რომელიც ქართველ ძლიეს მოსანს, მაგრამ პოლიტიკურ ასპარეზზე, თავის ადგილას თერთქ დიდი როლის თამაში შეუძლია. და ეს მეორე მიზანი, ვიმეორებთ, ჩვენთვის ერთი უმთავრესთავანი, ამ აქტით იწყება. აქ იხსნება კარები, რომელშიაც შეგვიძლია და უნდა შევიდეთ. ჩვენ არასოდეს არ გვექნება არც იმდენი თანხა, არც იმდენი პრესა, რომ მთელ ამერიკას მოვედეთ. ჩვენი მდგომარეობა მოითხოვს ფაქიროთ დამზარე შოვანი, მათსევე გავლენიან წრეებში, რომელშიც საზოგადოებრივ აზრის შემქმნელ ფაქტორათ ითვლებიან; მხოლოდ ამითა სარგებლით შეიძლება ჩვენი საკითხი და ინტერესებელი იქნენ ფართო საზოგადოებრივი აზრი და ოფიციალური წრეები, რომ როგორც ჩვენი წესდება გვეუბნება, რთაც დადგეს მიმენტო საქართველოს ბელის კონკრეტული გადაჭრის ამ დადაჭრამ და გვექმნება მხა და გამოძახილი ღოდ სახელმწიფოთა მთავრობების — ამერიკის შეერთებულ შტატებში და გვხვდეს არა გაუგებრობა, არამედ საყოველთაო სიმშატა და თანავრძობა. არა გულგრილობა, არამედ ხელის გამოწევა და დახმარება.

აი აქეთენ გვისმნის გზას ეს გადადენის თათბირი!

არა დელეგატი.

ჩ ვ ე ნ ი გ შ უ ა ო ზ ა

უკანასკნელი დიდი ომის წინ პოლიტიკურ მუშაობას ქართულ საქმეზე უტოვებში აწარმოებდა საქართველოს ერთგულ მთავრობა და მისთან ერთად ინტერპარტიულ (ცენტრი, რომელიც საქართველოდან წარმოგზავნილ ქართულ პოლიტიკური პარტიების წარმომადგენლებსაგან შესდგებოდა.

იმ დროს მუშაობის პირობები ჩვენთვის მეტად არახელსაყრელი იყო. ევროპის სავაჭრო სეთის საკითხში ვერ ერკვეოდნენ. მათ სამკარიხად არა ჰქონდათ გათვალისწინებული არც რუსული ბოლშევიზმის ბუნება და საქმიანობა და არც რუსეთის შინაური მდგომარეობა. ყოველივე ამის კრიტიკულად და ნათლად განცხადება-შუქება მათ გადაუმტებულად და ტუნდუნკოურად ეჩვენებოდა. ევროპას რუსეთთან მხოლოდ ეპირობა აინტერესებდა და მის შინაური მდგომარეობას საქმით ყურადღებას არ აქცევდა. საბჭოთა ტინანისი და დიქტატურის დემოკრატიათ გარდაქმნას ევოლუციის გზით მოელოდა. დიდი დრო დაჩა საჭირო, რომ ყოველდღივ საფუძვლად მოკლებული ასეთი ილუზია გაქარწყლებულიყო და ევროპა-ამერიკის ხელმძღვანელები წარეგები საქმის ნამდვილ ვითარებაში გარკვეულიყვნენ. დავგანებთ, მაგრამ დაბოლოს ეს ასედაც მოხდა.

ომის შემდეგ დემოკრატიულ ქვეყნებმა — ამერიკამ, ინგლისმა და საფრანგეთმა თავიანთი ჯაჭუების ნაწილობრივი, მაგრამ თვალსაჩინო განიარაღება მოახდინეს და სურათაშორისა ზავის დამყარების და შინაური აღმშენებლობის გზას დაადგინ. ამავ დროს კი საბჭოთა რუსეთი არა თუ შეიარაღების შემცირებაზე არ ფიქრობდა, არამედ ის მან კიდევ უფრო გააძლიერა და დღეს მისი ბიუჯეტის დიდი ნაწილი სამხედრო ძალების მოწყობას სჭარბდება. შიგნით საბჭოთა კავშირში ტერიორი და ტრანია გრძელდება, გარეთ, სხვა ქვეყნებში მათი შიგნიდან ასაფეთქებლად მე-5-ე კოლონებს უდიდესი ყურადღება ექცევა. კომუნისტების შეიარაღებულ მრავალრიცხოვანი ძალები მოსკოვის ხელმძღვანელობით შუაგულ ევროპაში შემოიჭრა და მის კეთილდღეობას, ცივილიზაციის და კულტურას წაილევეთ ემსჭრება. ეხლა ყველაფერი ამის დანახვა, ბრძინასათვისაც ადვილია.

მეორე მხრივ ევროპის ქვეყნებშიც ამერიკის დემოკრატიის დახმარებით და მეთაურობით

იწამებთან, ძალას იკრებენ და საბჭოთა კავშირის აგრესიის თავიდან ასაცდენათ და მისგან თავდასაცავათ სასწრაფოთ ემზადებნენ. საერთაშორისო დემოკრატია თავის მოვალეობათ სთველის არსებული თავისუფალი და დემოკრატიული ქრები საბჭოთა კავშირის დომინაციისაგან გადასარჩინის. ცნობილია აგრეთვე, რომ მისი თანაგრძობა ყველა ჩაგრულ და დამონებულ ერთა მხარეზეა.

ჩვენ ვიცით ტრუმენის ახრი მისი 14 მუხლიდან დეკლარაციიდან ყველა დიდ და ბატარა ერთა თანაბარ უფლებიანობის და, საზოგადოდ, ყველა ქრების თითგამოირკვევის სამართლიანობის შესახებ. გეხსოვს აგრეთვე ისიც, როცა ტრუმენმა მომართა საბჭოთა კავშირის უმდილეს საბჭოს თავმჯდომარეს და მოითხოვდა მისგან გაუხსნათ გზა და შესაძლებლობა მიეცათ, როგორც საბჭოთა კავშირის, ისე ევროპის და ამერიკის ქრებისათვის ერთმანეთის გაცნობის სწორი ინფორმაციის მიწოდებით. ამ მხრივ არა ნაკლებ საინტერესოა აჩსონის მიერ გაკეთებული დეკლარაცია (1951 წლის 26 მაისს) „ამერიკის ხმის“ ქართული სექციის გახსნის გამო. ამისათვის რა ქართველ ხალხს, ის ამბობს: „ზმირად ყოველი საქართველო დაუცხოობი, მაგრამ არასოდეს დამორჩილებული. ქართველმა ხალხმა დღემდე შეინარჩუნა თავისი სახეობა და არასოდეს არ დაუკარგავს ნებისყოფა და მინაწერს უფლებათა დაცვისათვის ბრძოლაში. ამიტომ ჩვენში აღფრთოვანებებს იწვევს ქართველი ხალხის უჩაყვე სულიერი სამტკიცე... „ამერიკის ხმა“ ამ დღიდან თქვენ ქართველებს გაძლევს საშუალებას საერთა უნაწე ამქნით ქართველ ხალხს ტეზმართება, რომელსაც კომუნისტები მას უმალავენ“ —.

დღეს არავისათვის საიდუმლობას არ წარმოადგენს, რომ ამერიკის როგორც ოფიციალური, ისე არაოფიციალური წრეები მომზრენი რაოდენ საბჭოთა კავშირის მიერ ჩაგრული და ღირსება აყრილი ქრები ამუშავდენ და ხმა აღიმალონ მათი მხგვრელის ბოროტი მოქმედების საზილულბლად.

შემოდ ნათქვამიდან ცხადია, რომ ქართული მიგრაციის დღევანდლ მუშაობას ეძლევა ერთნაირი განსაკუთრებული მისიათა, რაიც შედეგია იმ ბრძოლის, რომელსაც დემოკრატიუ-

ლო ამერიკა აწარმოებს დღეს მოსკოვის აგრესიულ პოლიტიკას წინააღმდეგ.

არასოდეს ამ 30 წლის განმავლობაში არ მომხდარა, რომ რომელიმე ქვეყნის საზოგადოებრივ წესს გამოეწინა ინტერესი, აქლოს ინიციატივა და მოყოფილების საბჭოთაო კავშირში შეზავალი ერები მათი უფლებების დასაცავად მოსკოვის ტირანიის წინააღმდეგ.

დღეს ჩვენ ქართველები ჩვენი უფლებების მოპოვების მიზნით უნდა ჩავდეთ საბჭოთა რეჟიმის წინააღმდეგ მებრძოლ ძალთა რიგებში. ხოლო თვით ყველა ამ მებრძოლ ძალების თავის მოყრა და მათი მოქმედების შეთანხმებით და სოლიდარულიდ წარმოების უნდა მიექცეს უდაოდეს ყურადღება, რადგანაც ამ საერთო მოქმედებაზე დიდად არის დამოკიდებული მათი საბოლოო გამარჯვება.

ზედმეტია იმაზე ლაპარაკი, რომ დიდ დანაშაულს ჩაიდენს ის ქართველი პოლიტიკური დაჯგუფება, რომელიც არ მორიდებებს შეთანხმებას და ქართულ საერთო მუშაობაში მონაწილეობას არ მიიღებს.

სხვა ერებთან დამოკიდებულების საკითხის შესახებ ჩვენი პოზიცია ნათლად არის ჩამოყალიბებული ქართულ ეროვნულ საბჭოში ის წესდება, რომელიც ჩვენი ორგანოს ამავე ნომერში იბეჭდება. ჩვენი მთავარი მიზანია საქართველოს დამოუკიდებლობა და ქართველი ერის სუვერენული უფლებების აღდგენა. ამ მხრივ საბჭოთა კავშირში მომწყვეტელ ერებთან საერთო ენის გამოწახვა არ არის ძნელი საქმე. საკითხი უფრო რთულია, როცა ის რუსულ პოლიტიკურ დაჯგუფებებს ეხება. ამ პოლიტიკურ დაჯგუფებებს დამოუკიდებულებას ქართულ საკითხისადმი თავისი ისტორია აქვს.

მთელი ამ უკანასკნელი 30 წლის განმავლობაში რუსული პოლიტიკური დაჯგუფებანი არა თუ არ ცნობდნენ ქართველი ერის დამოუკიდებლობას, არამედ სასტიკად იბრძოდნენ ამ ჩვენი უფლების წინააღმდეგ.

რუსეთის ფედერაციული წყობილების იღვცის სამართლებრივად რუსულ პოლიტიკურ დაჯგუფებათა მიერ აწარმოებული წერილობითი იმპერიალიზმი და რუსული, თუ სხვა უცხო ენებზე სხვა და სხვა ტერმინალ-განთავსებით. მემორანდუმები ეგზავნებოდა ევროპის და ამერიკის ოფიციალურ პარტიებს და დაწესებულებებს. ასეთი პრაქტიკა და არსებითად ჩვენი წინააღმდეგ მემართული მტკად მნიშვნელოვან შთაბეჭდილებას ახდენდა

და დიდად უშლიდა ხელს ქართული საკითხით უცხოელების დაინტერესებას და მისდამი ყურადღებით მოპოვებას. ვერც რუსები დაჯერებულნი და მოიხრებენ, მერმე უფრო ადვილი იქნება ჩვენი დაჯერება და მომხრობა, გვეუბნებოდნენ ხშირად უცხოელები.

მეფხე რუსეთი თითქმის 120 წელიწადი ბატონობდა საქართველოში და ასეთ ბატონობის ფსიხოლოგიას რუსები სხვაგანაც საკმაოდ არიან ჩვეულებრივები. ცხადია, ამ ფსიხოლოგიის გადალახვა უჭირთ მათ, მიუხედავად იმისა, რომ, როგორც სხვა ერებზე, ისე თვით რუსის ერზე, ავირ 30 წელიწადზე მეტია ბოლშევიკების დიქტატურა და ტირანია ბატონობს.

ამ უკანასკნელ ხანებში მკითხველი ბევრ სანტიგრესო რამეს წაიკითხავდა და გაიგებდა იმის შესახებ, თუ რუსული დაჯგუფებანი როგორ უყურებდნენ ქართველ საკითხს. ჩვენ ვფიქრობთ, ის კი არ არის გასაკვირი, რომ იმ ხუთ ორგანიზაციად, რომლებიც უნდოდათ თანამშრომლობა საბჭოთა კავშირის სხვა ერებს წარმოადგენდნენ, მელეუნოვს ჯგუფი, ან კიდევ რომელიმე რუსული დანაშაულობა არ მოისურვებს სხვა ერებთან საერთო მუშაობას, თუ მათ არ ექნებათ მთავარი როლი და უპირატესობა მინიჭებული. უფრო საყურადღებო და მნიშვნელოვანია ის, რომ ზოგიერთი რუსული დემოკრატიული დაჯგუფებანი შინაურ წრეშიდაც განხეთქილებას არ ერიდებიან და ერიდნებათ წარმომადგენლებთან საერთო ენის გამოწახვას ცდლობენ. ეს ერთგვარი ნიშანია მათში ფსიხოლოგიური გადატეხის დაწყების.

იმით, ვინც პრინციპულად წინააღმდეგნი არიან რუსებთან რამე საერთო საქმიანობა ექონიონ, ამის დასაბამებლად შტუტგარტში რუსი ორგანიზაციების მიერ მიღებული დიდგენილებები მოყავთ. მაგრამ ჩვენ ხომ ვიცით, რომ შტუტგარტის დადგენილებანი გადაჭრით უარყოფილი იქნა ებსილენში.

აჩრეულია „ერთაშორის“ კომისია შეთანხმების პრინციპზე ადგილი, რომელიც შედგენება გამოასწორებს, რაც რამე ნაკლია ამ მუშაობაში, და გააძლიერებს ან შტუტგარტის, არამედ ახალი გზით და მიმართულებით დაწყებულ საქმეს. და რაც უფრო საყურადღებოა, ერიდნებათა წარმომადგენლებს ამ საკითხში შხარს უქერჩენ ზოგი რუსული ორგანიზაციები, რომელნიც ცნობენ რა ურთა თვითგამოყვევის უფლებების ურუნჩევით, ამავე დროს უდაოდ აღიარებ

ბენ საქართველოს დამოუკიდებლობას და ქართველი ერის სუვერენული უფლებების აღდგენას.

ყველაფერი ეს ნათლად უნდა გაიჩვენეს და ჩამოყალიბდეს. თუ გამოიკვცა საბოლოოდ, რომ ჩვენ ერთმანეთს ვერ ერთმანდმდით ისე როგორც ეს ბოლშევიკური რეჟიმის წინააღმდეგ საერთო ბრძოლას და ჩვენი ერის ინტერესებს შეეფერება, ამ შემთხვევაში ჩვენ მათთან ვეღარ შევალთ რაიმე საერთო საქმიან დამოკიდებულებაში. მაგრამ სანამ ვერ კიდევ ყველაფერი არ იარკვეულა, წინასწარ ბრძოლაზე ხელის აღება და ამ მხრივ მუშაობისათვის თავის განუხევა იქნებოდა ჩვენი საკუთარი ინტერესების არაგაება.

თუნდ ზოგი რუსული დემოკრატიული ორგანიზაციების მიერ საქართველოს დამოუკიდებლობის და ქართველი ერის სუვერენული უფლებების აღდგენის აღიარებას სხვათაშორის იქნება უდიდესი სამარობავანო მნიშვნელობა ჩვენი საქმის მომავალში სარეალისტო, როცა ეს მათი ცნობა თავის დროზე საქმეთა კავ-

შირის ყველა ეტრებს გადაეცემა. ეს მოხაბონს აგრეთვე დიდ გავლენას ევროპის და ამერიკის დემოკრატიულ წრეებზედაც, რომელნიც წინეთა რუსეთის უარყოფითი პოზიციის მომიხეზებით ქართულ საქათბის სათანადო ყურადღებას არ აქტევენ. ამით გასადადილება მათ ჩვენი საკითხისადმი მეტო აზნაგრძობის ვამოჩენა და აქედან შესაფერისი დასკვნის გაკეთება.

საქართველოსადმი ამერიკის თანაგრძობას და მზარის დატკასნ ქტემა აგრეთვე დიდი მნიშვნელობა აქვს ამოხასულთბო მოსალოადნელ სამხედრო კონფლიქტის შემთხვევაში, ჩვენი ერის ინტერესების დაცვისათვის ყოველივე მებლაულის და ზიფათისაგან.

ქართულ ეროვნული ცხოვრების უნაჩსა და გამტრისათბაზე დამოუკიდებელი, თუ რამდენათ შევძლებთ ვისარებლოთ შექმნილი მდგომარეობით და ხელს შეუწყობთ მტრის ღლიდან ჩვენი ქვეყნის განთავისუფლებას და მისი დამოუკიდებლობის განმტკიცებას.

კ. გვარჯალაძე.

ი რ ო ს ე უ ლ ი უ რ ო ნ ბ ი

საქართველოს დამოუკიდებლობის დროს წარმოიშვა ერთი მეტად სამმატროტი ტრადიცია: გარეშე მტრის წინააღმდეგ პოლიტიკური პასუხები პარტიული ხმალს ქაქქმში ჩაავსდენ ხოლმე, პროგრამულ ანგარიშების გასწორებას მშვიდობიან დროისთვის გადასდებდენ და დარახმული მტრის წინაშე დასდებოდენ. ვერც ერთი პარტია, ვერც ერთი ჯგუფი ვერ გაუტდა ასეთ დროს თავის განეყოობებულ საქმიანობის გამომკადენებას. საზოგადოებრივი აზრი ამ საკითხში ისე ძლიერი იყო, რომ მისა ანგარიშის არ გაწევა არავის შეუძლო. საილიტრაციოთ საქმარასა მოქტტოთ ერთა მავალითო საქმეთა რუსეთის შემოიცივის დროიდან.

როგორც ვიცით, წითელი ჯარების შემოსევის წინააღმდეგ ბრძოლაში, ქართველმა კომუნისტებმა მონაწილეობა არ მიაღეს. პირაქით, მათი მეთაურობა თითონი შემოუტება ამ ჯარებს, ე. წ. „შულავერის მთაქრობის“ სახით. ამ დროს თფილისში მუშაობდა დამფუძნებელი კტება, რომელმაც გაიფო თუ იფა, სთვის 21 თებერტლის საგანდებო კრებაზე ურთხმდა გამოიტანა შემდეგი დადგენილება: „ყველა ქართველნი, რომელნიც მონაწილეობას იღებენ საქა-

რთველოს წინააღმდეგ ბრძოლაში, ან დახმარებას უწევენ მას ამ ბრძოლაში, — გამოცხადებულნი არიან ქართველი ხალხის მოღალატეებათ. მათ ერთმევეთ ყოველივე ქონება და არიან გამოცხადებულნი კანონს გასწეშე. ამ დადგენილების სისრულეში მოყენა ევალება მთაქრობას“.

ასეთი იყო ჩვენი ერის წმინდა ტრადიცია და ეს, უმეველა, მარევენტული იყო მისი კულტურული სიმალის და მისი ეროვნული ინტერესების შენების.

ქართველი ხალხი დღესაც ბრძოლის პროცესშია, რომელიც ჯერაც აქი დასრულებულა. ცხადია, მთელი ჩვენი ენერგია ამ ბრძოლისათვის უნდა იქნეს გამოყენებული. ამტობ, ყველა აქტიური ძალების ერთად თავის მოყრა, მთვან ერთი რაზმის შედგენა და მის სახელმძღვანელოთ ერთი ცენტრის შექმნა ყველასათვის სავალდებულო უნდა იყოს.

საქართველოში ამ პრინციპის მიხედვით, ბოლშევიკების შემოსევის მეორე დღესვე შესადა ინტერპარტიული ორგანო; შემდეგ კი დაარსდა „დამკომი“, რომელიც წარმოუდგენელ მძიმე პოზიბესში, საერთო ძალით, განაგრძნობდა

ოკუპანტების წინააღმდეგ ბრძოლის ხელმძღვანელობას.

აქაც, პარიზში, 1922 წ. მარტში, დამდ. კრების თავმჯდომარის კარლო ჩხეიძის თავმჯდომარეობით, შესდგა გაერთიანებული კონფერენცია, რომელშიაც მონაწილეობა მიიღო სამმა პოლიტიკურმა პარტიამ: სოც.-დემ. პარტია, დემოკრატიული პარტია, (რომელშიაც გაერთიანებული იყვნენ: ეროვნულ-დემოკ. პარტია, ეროვნული პარტია, მიწის მესაკუთრეთა და რააკალ-დემოკ. გლეხთა ჯგუფი და უპარტიოთა კავშირი) და სოციალისტურდევლანობისტა პარტია; აჟღერდნ მხოლოდ სოც.-რევ. პარტია, რადგან არც ერთი მისი კვალფიციური წარმომადგენელი იმ ხანათ პარიზში არ მოაპოვეს.

ამ თათბირმა მოახდინა შეთანხმება და მიმართა, როგორც თავის ხალხს, ისე უცხოეთის, საერთო დეკლარაციათ, რომლის პირველი მუხლი იწყება ასე: „დამოუკიდებელი საქართველოს სახელით უცხო სახელმწიფოებთან მოლაპარაკება, ხელშეკრულებათა დადება და კონცესიის გაცემა შეუძლია მხოლოდ დამოუკიდებელი კრების მიერ არჩეულ ჟორდანის მთავრობას“.

როგორც ვხედავთ, ასეთი ავტორიტეტული თათბირი, რომელშიაც მონაწილეობას იღებდა დამდ. კრების მთელი პრეზიდიუმი და ყველა პარტიების უმადლესი ორგანოს წევრები სწორედ რომ ჟორდანის მთავრობას აღიარებენ უფლებამოსილ მთავრობათ, ზოლი ყველა პარტიკმა ერთსულოვნათ, ერთი აზრით და მიმართულებით იცავენ ქრონულ ანტირესებს.

ამ რიგათ, ფრონტი — ანუ გაერთიანება იქ, საქართველოში და აქ, უცხოეთში, ერთ და იმავე ხაზზე, ერთ და იმავე ეროვნულ სოლიდარობის პრინციპზე იყო აყვანილი და შემდგომაც, არც საქართველოში, არღმენათაც არაუღვალური მეთაობა შესაძლებლობას იძლეოდა და არც აქ, უცხოეთში, ასეთი მთლიანობა არ დარღვეულა. მართალია იყო დედა, იყო შინაგანი ბრძოლა თუ წინააღმდეგობანი, მაგრამ არც ერთი პარტია პოლიტიკური ცენტრის მეთაობის გარეშე არ დაარჩენილა. და თუ ყველა ტენდენციონმა მუც ერთად ვერ თავსდებოდენ — საერთო მეთაობის ფარგალში მხარეც ერთი ძირითადი ტრადიცია ურყევათ იყო შენახული: საქართველოს უცხ. მეთაობისათვის ყაუდა მხოლოდ და მხოლოდ ერთი პოლიტიკური ხელმძღვანელობა, ჭინდა მხოლოდ და მხოლოდ ერთი სახეობა საჭარეთა, როგორც უცხო სახელმწიფოებს, ისე

სხვა დასავლელ ერთა ემიგრაციის წინაშე; შინაგანი დაე რჩებოდა შიგნით, ვარეთ იყო ერთი საქართველო, ერთი მთავრობა. არაფის, რაც უნდა უკმაყოფილება ჰქონოდა საერთო ხელმძღვანელობის მიმართ, აზრათ არ მოსულია პარალელურათ შეექმნა მეორე ცენტრი და ერთმანეთს საფარო ასპარეზზე დაპირდაპირდებოდენ. ჩვენ ვიცით მხოლოდ ერთად — ერთა ცედა ასეთი გათიშვის წარსულში და ის დასაყვანებულთა ბ. გაბაშვილის სახელთან და, რადგან ეს დღე-ღამედელ გარემოებასაც ეხმარება, მოგვყავს აქვე.

1926 წელს ნაც.-დემ. პარტიის წარმომადგენლათ საერთო ფრონტში შემოდიდა ბ. გაბაშვილი. ერთს დღეს, თავის საკუთარი პარტიის დაუთითაფათ და უცნობლათ, ის გავიდა ფრონტად, გამოაცხადა ის დაშლილათ და მოუწოდა თავის თანამაზარეებს გასულიყვენ ფრონტიდან. როგორც კი ვაგოა ეს მისი პარტიის ხელმძღვანელობამ, მოიწვია სასწრაფო კრება და ბ. ექვთიშვილ თაყაშვილის თავმჯდომარეობით შეკრიბა რა ბ. რ. გაბაშვილის განცხადება ფრონტიდან გასვლის შესახებ, ერთხმად აღიარა: „პრინციპი ეროვნული ფრონტის მთლიანობისა მიღებული იყო საქართველოში, სადაც დამყარებულა მთელი სიმძიმე პარტიული მუშაობისა; ამიტომ იქ მებრძოლ ორგანიზაციების დაუკითხავათ და მხოლოდ და მხოლოდ საზღვარ-გარეთ შექმნილ ორგანიზაციების მიერ გადაღებულამ აპრინციპის ყოვლად შეუძლებელია“. და იღებს რა ამას მხედველობაში კრება ადგენს: „განცხადება რ. გაბაშვილისა მქაზნებ მთლიანი ფრონტის დაშლისა ჩაითვალოს ყოველ საფუძველს და ძალას მოკლებულთა. ის არ არის საკალდებელი ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის წევრისათვის“. ამავე კრებაზე არჩეულ იქნა ცენტრში წარმომადგენლათ ბ. ივ. ზურაბიშვილი და გ. გვაზავა.

ამ რიგათ, ბ. გაბაშვილის პირველი ცედა საერთო ფრონტის დანგრევისა დამთავრდა მისი დამარცხებით.

როგორც ვთქვით, საერთო ფრონტი არსებობდა უკანასკნელ ომამდე, სანამ საფრანგული იკუთავლა მოქვეყნად. მისა მოქმედება შესწყდა მხოლოდ ოკუპაციის დროს. სრულა გათავდა ოკუპაცია და შესაფერი მთავრე დადგა, ეროვნულმა მთავრობამ მოიწვია პარტიათა და ჯგუფთა წარმომადგენელნი საერთო ცენტრის აღსადგენათ. მთავრობის ეს წინააღმდეგ მიღე-

ბელ იქნა უკამათოთ და იმეუ კრებზე არჩეულ ცნა კომისია, რომელსაც დაუცვალა ცენტრის სტატუტის და მისი მოწვევის საქართო წესის გამოხატულება. კომისია შესდგებოდა შვიდი წევრისაგან, რომელთაგან ოთხი იცუთენოდა მემბრჯენე წრეებს.

ამ კომისიის შემზობამ გასტანა ერთ წელზე მეტი. ამ ხნის განმავლობაში მის ქონდა მრავალი სტდომა. დაბოლოს დავა ჩამოყალიბდა შვილო მუხლის ირგვლივ, ამ შვილ მუხლში—ექსი მიღებულ იქნა ყველას მიერ. დარჩა მხოლოთ ურთი, მეშვიდე, რომლის შესახებ, მიუხედავთ მრავალი ცდისა, შეთანხმება შეუძლებელი შეიქნა. აი ეს მუხლოც: „**ცენტრი მჭიდრო კავშირშია საქართველოს ეროვნულ მთავრობასთან**“. კომისიის ოთხმა წევრმა ვანაშვილის მეთაურობით კატეგორიული უარი განაცხადა ამ მუხლის მიღებაზე. რაკი შეთანხმება არ მოხდა, ცხადია, კომისიის მოვალეობა იყო მიემართა იმავე კრულესათვის, რომელსაც ის აირჩია, ჩაებრებინა ანგარიშთ და მოუთხოვა ახალი დირექტორები, ან და გადამდგარიყო. კომისიის ოთხი წევრი სულ სხვა გზას დაადგა: მათ დნარჩენების შეუტყობინებულთ, ჩუმთ და მალულთ, მოიწვიეს თაურის მომხრეთა კრება, რომლის შესახებ არც ქართულ საზოგადოებას, არც მთავარ პოლიტიკურ პარტიებს, არავითარი ცნობა, ან მოწვევა არ მოსულიათ. და აი, ამ ფარულ კრებაზე შექმნეს ეროვნული ცენტრი სულ სხვა პრინციპზე და სხვა საფუძველზე, ვინემ ოდენსმე ყოფილა. ამ ცენტრის გამეცობაში შევედა საქართო კომისიის ოთხივე წევრი: ვანაშვილი, ზურაბიშვილი, მანველიშვილი და ბაქრაძე. მის თამეჯდომარეთაც ბ. ვანაშვილი მოვეცილია.

ამ რიგათ, ვანაშვილმა, როგორც იქნა, მიადწია თავის საწადულს, შექნა თავის ცენტრი და ბ. ვანაშვილი საცუბით მართალია, როცა ამ „ცენტრის“ გაცუთში (№ 1) ამ მოვლენას „ქართული ემიგრაციის საქმიანობაში ღირს შესანიშნავი მებრჯენე ხანა“ სთვლის.

და მართლაც რომ ეს „ღირს შესანიშნავი მებრჯენე ხანა“—ა ქართული ემიგრაციის ცხოვრებაში, რადგან ამით ჩაეყარა საფუძველი ქართული ემიგრაციის დაშლას, მისი ნაწილის წასვლას და ცალკე დაბანაკებას!

და საქართო ვიცოდეთ — ენ არის ამ ბნელი საქმის ავტორი.

თუ ბ. ზურაბიშვილს დაუეჯობებთ, ამ საქმის მომწყობი არის ის და მისი „კავშირი“. 1950 წ.

31 დეკ. თავის „კავშირის“ წევრებს სახალწლო მილოცვასთან ერთად ის სწერდა: „თანხმად ჩვენი კავშირის უკანასკნელ საზოგადო კრების ერთხმად გადაწყვეტილებასა დაარსდა „ქართული პოლიტიკური ცენტრი უტხოვთში“-ო და უგზავნიდა ამ ცენტრის დეკლარაციას.

ორიოდე სიტყვა ბ. ზურაბიშვილის ამ „კავშირზე“: უნდა გაითხრათ, — მრავალნაწილ ჯგუფის წარმოშობის მოწამე ვყოფილვარ, მარა ასეთი სხირებელი დაჯგუფება არსად გვიანახავს. ჯერ ყრთა, არავინ იცის, რამდენი წევრი ყავს მას და ანდა საზოგადოთ ყავს თურა წევრი. ამავე ღირს მან დაარსების პირველსავე დღეს წუთილობით განაცხადა, რომ მის „არავითარი ახალი პარტიული იდეოლოგია, არავითარი ახალი პარტიული პროგრამა“ არ აქვს და იქვე უმტება: „კავშირი არავითარ შემთხვევაში არ გაყვება არავითარ პოლიტიკურ ავანტიურას“-ო.

ამ რიგათ, ეს არის ჯგუფი, რომელსაც არ აქვს არც იდეოლოგია და არც პროგრამა და ასეთ ჯგუფს, ამა, ვინ დაუეჯერებს რომ ის „ავანტიურის“ არ გაჰყვება“. განა მეტი ავანტიურა, მეტი დანაშელი ჩვენი ქვეყნის წინაშე კიდევ შეიძლება — ვინემ ამ „ცენტრის“ შექმნა და მისი „მეშობა“, რომლის ავტორობას ბ. ზურაბიშვილი ისაკუთრებს?!

ჩვენ ვამტკუებთ, რომ არავითარი სერიოზული საბუთი, საბაბიც ყ არ ჰქონათ იმისთვის, რომ ემიგრაცია დაეშალათ, ცალკე „ცენტრი“ შექმნათ და, ღმერთმა იცის, ვისთან დაეყუთ მუშაობა! ამიტომ ჩვენ ისევ და ისევ ვკითხულობთ: ვინ და რისთვის მოახდინეს ეს განხეთქილება?

ემიგრაციის უმრავლესობამ მამნივე ოჯჩინო ვანაშვილი - ზურაბიშვილის მიერ ვადდებული ნაბიჯის საშობოება და რომ იგი შეეცურებოთ — ქვეყნის და ისტორიის წინაშე პასუხის მტდობობის გრძნობათ, 1951 წლის 28 იანვრის კრებაზე, ერთხმად დაპგმო ასეთი განხეთქილების შემოტანა ქართულ ემიგრაციაში, ვამოცხადა არ არსებულთ თვითნებურთ შექმნილი „ცენტრი“ და დაადგინა ადრჩია ახალი, სადც თავს მოიყრიდა ყველა ეროვნული ძალეობი. თანხმად ამ დადგინილებას კიდევ შესდგა 9 სექტემბერს, მებრჯენე კრება, სადც არჩეულ იქნა, საორ. კომისია, რომელსაც მოიწვია ყველა ქვეყნებში არსებულ ქართულ სათვისტომოთა წარმომადგენელნი ქართულ ემიგრაციის პირველ ყრილო-

მ ი მ ო ს ნ ი ჯ ვ ა

(ვისბადენის ბელი და უბედობა. — ერთა შერგებულობის რეზოლიუცია. — მიუნხენის ქართული კომიტეტს ვერ გაუგია. — მე-5 მუხლი. — სახარალო დეკლარაცია. — პარიზის „ცენტრი“-ს პარტიოტგმი. — „კაცაზი“ ზანს ამბობს)

ვისბადენის თათბირს განსაკუთრებული ბელი ხელა: მის გარშემო დიდი ხმაურობა ატყდა, თითქმის ყველა ერში ვამობასილი შოიბოვა. მგერამ დაყვა ერთი უბედობაც. სწორეთ მისი დასრულების შემდეგ გამოტანილ იქნა საჯაროთ შტუტგარტში ხეთი რუსის ორგანიზაციის მიერ შემუშავებული პოლიტიკური პროექტი:

ვერ გიტყვით დანამდვილებით, რა მოსახრებით ხელმძღვანელობდენ მისი გამომქვეყნებულნი, მგერამ უღაო ფაქტია, რომ ვისბადენის თათბირის აზრს და მნიშვნელობის გაუგებას ამ გარემოებამ დიდათ შეუშალა ხელი. როგორც მომხრენი, ისე მოპირდაპირენი ვისბადენის თათბირის, პირველ ყოვლისა, დაესიენ ტშტტგარდის დებულეებებს, ვადაბებს იგი ვისბადენის თათბირს და ასე წარმოშვეს აზრთა სრულ არეგდარევა. ვერაფრით ვერ დააჯახათ ზოგოფრით ამ აღრევაში დანტრეფსებულთ, რომ ვისბადენის თათბირზე ეს უკანასკნელი საცებით უსარყოფლ იქნა და გაუქმებული გამოცხადდა, როგორც ურთიფულ - პოლიტიკურ საქითხების, ისე საორგანიზაციო წყობის საქითხში.

ბაზე დასასწრებლათ. ისინი ვამოცხადდენ კიდევ. მხოლოთ ამ განხეთქილების მეთაურებმა, მიუხედავათ მათთან წინასწარი მოლაპარაკებისა, მოხელა არ მოიასურეს, ხოლო პარალელურათ იმავე დროს „თავის“ კრება მოიწვიეს, სადაც ყოველი ხერხით ხალხს ეპატრებოდენ დასასწრებლათ, რომ ემოგრაციის ვაუზბიანიხებისათვის ხელი შეეშალათ... საბჭოს ყროლობა უშათით შესდგა, წესდებთ დაიმუშავა და აღმსარულებელი კომიტეტიც აირჩია. ამ უკანასკნელმა ვადადგა მთელი რიგი მნიშვნელოვანი ნაბიჯები და მუყათიდ ვანგარძობს თავის ქვეყნის უფლებებზის და ინტერესების დასაცეს.

ჩვენ ეტვიც კი არ გეტპარება, რომ ამ საბჭოს გვერდში ამოუდგება ყველა გულწრფელი პარტიოტ, ვინც დღეს მის გარეშეა და ასე დამყარდება მისი სრული მთლიანობა...

გ. რ. ურატაძე.

ამ არეგ - დარეგისაგან თავი ვერ დაუღწევა, სამწუხაროთ ჩვენდა, თეთი ემოგრაციის იმ წრებასა და ორგანიზაციებს, რომელთაც ყოველ შემთხვევაში მტეი დაკვირება და საკითხისადმი სერიოზული მოპერობა მოუთხოვებოდათ..

**

ჩემს წინ სძევს, რეზოლიუცია დაჩარგულ ერითა შერგებულობისაგან ვამოტანილი მიუნხენში 30 ნოემბერს 1951 წ. აქ თითქოს მრავალი ეროვნებანი იყენენ ასე თუ ისე წარმოდგენილი. აქ ყოფილა იმეული აღმოსავლეთ - ევროპის, კავკასიის და თურქესტანის დელეგატები. ერთი სატყვით თითქმის დედამიწის ერთი მუხუთელიდან. მაგერამ ვერ გეტყვით, რომ ამ გარემოებას მტეი დაკვირება და სიფრთხილე შეეტანოს მათ მსჯელობაში. ვეგებრთელა რეზოლიუცია, ორი ნაწილისაგან შემდგარი, ეურნალის 4 სტეტივ გაქიმული, შვიკავს უკვე დრო ვადასულს და გაუქმებულ შტუტგარტის ვანქიებას და მისი ორგანიზაციის, „სონრა“-თ წოდებულის აგრეთვე გაუქმებულის, ვაგაქმვას.

ჩვენ ბეჭეი ვიფიქრეთ, რათ ჩააცოვდენ უკვე დასავლეთებულ დაწესებულებებს და დებულეებებს? შედილენა იმისთვის, რომ ერთი წილი მიეწილათ წაქტეტელისათვის, ურთიფული თავმოყვარობაც დაეყმავიფილებათ, თავის დიდი პარტიოტობაც მაღლა აწიათ. ჩვენ მათ არ დაუწყებთ კამათს იმაში, რომ მათ სურთ ევროპა - ამერიკის პოლიტიკა თავის სურვილისამებრ შაბარტონ, არც იმაში, რომ მიინც და მინიც უნდათ შესვლა „ევროპის მოძრაობაში“, „ევროპის თავისუფლების კომიტეტში“ და სს., ასეთ ორგანოებში, სადაც მათ არავინ იწევებს და სადაც პრობლემები სულ სხვა სახით სდგას; თან იდილურათ, კახაკიტანის და სხვა არა ევროპული ერებისაც იქ შეყვნა აქეთ განძობული. შეიძლება ეს ძალიან კარგი იქნებოდა, მაგერამ ამ მოსახრებით ხელისგერა იმ შესაძლებლობისათვის, რომელიც ჩვენს წინაშე წარბისდგა იმავე ევროპა - ამერიკის დემოკრატიულ მოძრაობასთან ვადასამშველათ, ნიშნავს რეალური პოლიტიკის უყუცლებას და საყუთარო მაქსიმალისტური ფანტაზიების გამოყოფებას. ფანტაზიებისაგან განთავისუფლება, ჩვენ ვეფიქრობთ, ყოველისთვის შეიძლება. ცხოვრების ვაკვეთილი და ამ შეჭრებულების ხელმძღვანელთა გულწრფელი სურ-

ვილი თავის ქრის სამსახურისა — ამის თავდებია! ჩვენ ამიტომ მტერს ყრავდებით და სიამოვნებით ამოვკითხეთ იმავე რეზოლიუციის ბოლოში მკაფიო ნიშნები ამ მიმართულებით პირველი ნაბიჯის გადადგმისა. რეზოლიუციის მეორე ნაწილს მე-6 მუხლი ამბობს: „ჩვენ ვფიქრობთ, რომ რუსის ქრისა და სხვა ერებს შორის ძნელი არ იქნება მეგობრული ურთიერთობის დამყარება ბოლშევიკებისაგან ვანთავსულებლის შემდეგ. ამისათვის საჭიროა, პირველ ყოვლისა, შესაძლებლობა მიეცეს არა ჩრტვ ერებს თავის დამოუკიდებელი სახელმწიფოთა აღდგენისა უტრუხაფიფილ საღერებში, ხოლო რომელთაც ასეთი სახელმწიფონი არ შეუქმნიათ, მიეცეს უფლება თავის ნებისყოფის თავისუფლად გამოთქმისა. და ჩვენ მზათ ვათანამშრომლოთ იმ რუსის ემგრანტებთან (ხაზო ჩენია), რომელნიც გულწრფელათ იტონბო ჩენი ერების უფლებას ზემო აღნიშნულ საფუძვლებზე“.

ამ მუხლში აღიარებულია ორი რამ: ერთი — პრინციპიალურათ დაშეგებულია რუსის ემგრაციის წრეებთან თანამშრომლობა. მეორე — წამოყენებულია ამ პრინციპის განსახორციელებლათ ერთგვარი პირობები: არსებითად, მამასაღამე, დღი მიხვევ — მიხვევის და დაწუნება — დაგობის შემდეგ ეს შეცვრიბლება დამდგარა იმავე ძირითად დებულებებს ხსიდავზე, რომელიც ჩენი ეროვნული საბჭოს ახასიათებს. ხოლო ვისთან და რა პირობებში უნდა ვათანამშრომლოთ, ეს დრისა, ფარემობისა და პოლიტიკური ატმოსფერის მიხედვით ადვილი მოსაგარებელი იქნება, რადგან გეწმის, გულწრფელი სურვილი არ დევცალდება ერთმანეთის გაგების და რეალურათ მოცემულ შემთხვევის გამოყენების.

უფრო ძნელია დავჯერება იმ ხალხის, რომელთაც არ სურთ სინამდვილის დანაზვა და ზოგი მინათი მოსახრებით უარყოფენ იმას, რაც ბრძოთათვისაც კი ნათელი უნდა იყოს! ასეთია ატროუები „ცენტრალური ევროპის ქართული პოლიტიკური კომიტეტის“ მოწოდებების. მათ ორი თვის შემდეგ, 22 დეკემბრისათვისაც, ვერ გასურვიათ ერთმანეთისაგან ორთა თათბირის — შტურცარის და ვისბადენის ძირითადი წინააღმდეგობანი.

ჩენ ყველა ქართული კომიტეტის მუშაობას

ყურადღებით ევაყობით. ამ კომიტეტსაც ცოტა შრომა არა აქვს გაწეული ქართული საერთის გაჩუმო, მაგრამ რამდენიმეთ მაინც, თუ არსებითად არა, სულ სხვა მიმართულებით, ვინემ დღევანდელი სინამდვილე მოითხოვს. შეიძლება მათთვის ფსიქოლოგიურათ და, შეიძლება სხვა გართეობის გამოც, ასე ადვილი არ იყოს პოლიტიკური ხაზის შემოტრიალება. მაგრამ ასეთი გამოლაშქრება ახალი ხაზის და მისი მატარებლების წინააღმდეგ, როგორც მათ მახინჯის, სრულიად დაუშვებელია და არავითარი ეროვნული მოსახრებით არ შეიძლება გამართლებულ იქნეს. ეს მათი გამოლაშქრება, ისიც საგარით, მთელი ემგრაციისადმი წერილობითი მოწოდებით საბჭოს მუშაობის წინააღმდეგ, ულტიმატუმის წარდგენა მთავრობისათვის, რომლის არსებობას და რომელთან თანამშრომლობას ისინი დღემდე თავის მოქმედების უპირველეს ხელსაყრელ პირობათ და საფუძვლათ თვლიდენ, უნდა გათხრას, მათ პოლიტიკური სიღინჯეს და გულახდილობას ეტეს ქვეშ აყენებს.

არა ნაკლებ გვაკვირებს, რომ ისინი ორთა თვის შემდეგ ვისბადენის თათბირიდან, ვერც წერილობითი დოკუმენტებით, ვერც სიტყვითი განმარტებებით, ვერ შეგვიერნ აზრს ამ ორი თათბირის სხვა და სხვაობისას. თავის მოწოდებაშიაც ისე უჩვენენ ამ ორ მოვლენას ერთმანეთით, ისე გვახვევენ ჩენ ერთასც და მეორესაც, რომ ძალა უნებურათ ეტვი გვეზარება, მათი გზა-კვალის დასასწევათ ხომ არ გამოატევენეს რუსის ზოგიერთმა წრეებმა შტურცარის „ნაკადილევი“.

ესაც არ იყოს, განს მათ არ შეეძლოთ, თუ რაიმე ქონდათ გამოსარტევი პირდაპირ მიემართათ იმ დაწესებულებისათვის (თუნდ ჩენი საბჭოს კომიტეტისათვის) განმარტებების, საბუთების და სხვა ცნობების მისაღებათ და არა გაეღრმავებით მტრული გამოლაშქრებით განხეთქილების ორთა ქართულ ემგრაციის წიაღში! როგორც ქართულ პოლიტიკური კომიტეტს მათ მიუცოდებულ მოუალეობათ ველათ ასე მოქცეულივენ და ვერავითარა მოსახრებით ისინი ამ მოვალეობის აუსრულებლობაში თავს ვერ გამიზრთებენ. განსე ვადგომს, გაბტევა შეიძლება შევფიქრება რამოდენიმეთ მაინც ცალკეულ მოვალეობას, უნასუსხებულობას, მაგრამ კომიტეტისაგან, რომელიც მთავრობასთან არის დაკავშირებულ, ასეთ ნისდაგზე დაყენება ურთიერთობის, ანავე მთავრობასთან სულიდარულ-

ლათ მომუშავე პოლიტიკურ საბჭოსთან—ეროვნულ საქმით ვერ ჩაითვლება.

ჩვენ მათ მოუწოდებთ კვირულ-გონიერებისაკენ, სწორით იმ მუშაობის სახელით, რომლითაც მათ თავი მოაქვთ და იმ მიზნების სახელით, რომლის სამსახური თავზე მიუღიათ. განხილვების სამსახური განა ქართულ საკითხს წინ წასწევს?

**

რაც შეეხება მათ ზოგიერთ მოსაზრებებს და ებიტეტებს, რომლითაც ივანი ჩვენ გვიმასპინძლებდებიან, ამაზე ჩვენ აქვე გვინდა ვაცეთი პასუხი. მოვიყვანთ ვერ სათანადო ადგილს მათი მიმართვიდან: „რუსულ ემიგრანტულ ბანკთან უპირობო (ხაზი ჩვენია) თანამშრომლობის გაწევა პოლიტიკური ქართველების სინამდვილეში ნიშნავს საქართველოს სუვერენიტეტის პოზიციის მოშლას და ქართველი ერის ბუდის კვლავ რუსეთის თაროზე მოქცევას. თუ მივიღებთ მხედრობაში, რომ წარსულში პეტერბურგის და მის შემოკლებულ საბჭოთა მოსკოვის იმპერიების სრულუფლებიანმა მთავრობებმა მუხანათურად დააბრუნეს საქართველოსთან დადებული ხელშეკრულებანი, უფლებდნენ რუს ემიგრანტების მიერ საქართველოს უფლებათა ცნობას გულუბრყვილობითა შეგნება თუ დაადებს ფასს. ამ რუსული ცნობის „ანკესაში“ წამოგებულ ქართული პოლიტიკა ნაღდ წაგებაში დაჩეხა. ეს არასული „ცნობა“ გამეოთხე სილიეთი შეიქმნა ქართველთა და მის კავკასიის მეზობელთა საკავშირო ურთიერთობის განმტკიცებაში და საერთო კავკასიის მიწა-წყლის რუსეთის ბატონობისაგან განთავისუფლების საქმეში. საქართველოს სახელმწიფოს აღდგენა და გამაგრება გარეშე კავკასიის მთლიანად განთავისუფლებისა, წაგებულ ისტორიულ საქმეთა აჩქარეს ეყუთენის.

აი ის მოსაზრებანი, რომელნიც იმპერატორულად უარყოფდენ პოლიტიკური ქართველობის მონაწილეობას რუსებთან ქაზად ფისადენში, რადგან წინასწარ ცხადი იყო, რომ ასეთ ყოილობაზე საქართველოს კანონიერ უფლებებს არაფერ იცნობდა. ასეც მოხდა და სხვა“ (იხ. „ქართვ. ემიგრაციას“ მსხლი 5).

გავსანჯიოთ ეს ამონაწერი: რამდენი ულოლიკობა მიიტ მიი ავტორები იწყებენ იმით, რომ უპირობო რუსებთან თანამშრომლობას ვებარალებენ! მაგრამ მათ იციან, რომ პირობები იყო და ძალიან სერიოზულიც! სწორით ისეთი, რო-

გორიც ეროვნულ საბჭოს ყოილობაზე გვიკარნახა. ავტორები რეზოლუციის ყოველგვარ პირობასაც არაალობათ თვლიან, თუ ის რუსების მოცემულია. ან პირველი ქორის (უპირობობის) მოკონება რა საჭირო იყო, ან რუსების პირობის უფარვისობაზე ლაპარაკი რათ არაპირობობადაც. რე თუ ისე ვუღელბრყვილო არაის ეს პოლიტიკური კომიტეტის წევრები, რომ არ იციან, რაზეა ერთა შორის პირობის ასრულება დამოკლებული. არ იციან, რომ თითქმის ყოველთვის და ყოველგან ძალია და ინტერესთა განწყობილებას აქვს გადამწყვეტი მნიშვნელობა, სამუშაოთ, და არა მორალურ და სანტიმენტალურ მოსაზრებებს! ჩვენ ეს არასდგეს არ გვაფიწყდება და ამიტომ რუსულ ორგანიზაციებთან ჩვენი უფლებათა ცნობას მოვითხოვდით სწორით იმისათვის, რომ მას ამ ძალით განწყობილების ჩვენს სასარგებლოთ გადახრას ვარეშობათ ვთვლიდით და ვთვლით დღევანდელ საქართველოს მდგომარეობაში! რე თუ ასეთი ანბანური ტუმშაობაზე ასახსენი და გასამეორებელია!?

მაქვთ დაცვეთი ქვევით: ასეთი ცნობა რუსებსაც, მათი აზრით, ჩვენს სასიანთო ყოფილს მიმართულია; იგი თურმე ეწყინება ჩვენს მეზობლებს და მათთან ურთიერთობას გაცვირობებს! ან ვუღელბრყვილო არაის ეს ჩვენი კრიტიკოსები, ან ვანგებ უნდა ქართული საზოგადოება შეცდამაში შევიყვანო. ჩვენ არა თუ მართო კავკასიის ურგებს, არამედ სხვა დაწარგოლ ერების წინაშეც არ გვინდა და არც ვისურვებდით ჩვენი „პირობები“—ს ვამო რაიმე ვაუგებორობა დაბადებულყო. ამიტომ ჩვენმა დღევანდებმა ვინადგენის ყოილობაზე შეიტანეს წინადადება ყველა იქ დამსწრე ერთა თანხმობით: ერთი — თუთავამოუწყვეთა საქუთოიდ ყველა ერთათვის; მეორე — უშუალოთ აღდგენა დამოუკლებლობის იმ ყოიდაც, რომელიც იმ უწყქონდათ მობოვებთა და ბოლშევიკურმა ხელისუფლებამ წარსტაცა.

მამსადაც, დეიკაციით ინტერესი კავკასიის ერებისა და ყველა სხვა დაწარგოლ ურგობსაც. ეს ჩვენი მოკრიტკანი კი კავკასიის ფარგლებს ვერ გასცილებიან და იმის ჩქოთაც თუ მიდის ჩვენი ინტერესები — ეს აქამდე ვერ ვამოურკვევიათ. საკითხიდან, რათ ზღუდდეს ასე კატეგორიულათ ამ კავკასიის ერთა საქით განხილვებულებით ჩვენი დამოუკლებლობის და გამაგრების საკითხს? ეროვნული საბჭო და მო-

1917

სი აღმასრულებელი კომიტეტო კი პირიქით, ფიქრობენ, რომ ჩვენი მომავალი ბედი გადადამუხლია ამით ვარდა რუსეთის ქრთა და მთელი მსოფლიოს კულტურულ ქვეყნების დემოკრატიულ ძალთა განვითარებასთან.

ამ მსოფლიო ძალთა ქლევა-მოსილი მსვლელობის გარეშე გერც მსოკივის ტრატალიტარული დიქტატორისაგან ეხსნით თავს და ვერც დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფას შეესძლებთ. ეს უდავოა. ახლა გეკითხებით—ეს ფორმულა—კავკასიით მსოფთვარლო—ინიტომ ხომ არა ვაქეთ ერთად—ერთ პანაკეთა წამოყენებული, რომ იგი ბამატის მემკვიდრე კანტემირის „კავკას“—ის ერთ მთავარ და არსებით ქვა-კეთხის წარმოადგენს მისი სამხრეთისავე მიმართული ორიენტაციისა! სამუხაზო ოქნებოდა, რომ ქართველ მოღაწეებში დღეს კიდევ აღმოჩენილიყო ასეთი იდეოლოგიები და ასეთი ორიენტაციის მატარებელი.

ამოაწყრა თავდება ისე პირველი თეზის განმოკრები: ვანა წინ და წინ არ იყოლით, რომ „ვისადაღენში საქართველოს კანონიერ უფლებებს არაენ იკნობდაო“ ერთი—თუ ეს ცნობა არაფრათ მიანიათ და სასწარლოცა, რალათ ჩასკვებხართ, ვეს მიიღებდითო. მეორე—თუ აქამდე ვერ გაიგეთ, ახლა ვაგვიმორებთ: ესბადენში მითათბირე რუსულ ორგანიზაციებმა გამოუკლებლო ვლადრეს ჩვენი უდავო უფლებების დამოუკიდებლობის, ისე რომ ჩვენ მთავან მის მოთხოვნაც არ დაგვიჩრებია.

***

მაგრამ თქვენ ვიპოვინათ ამ თათბირის ქრთი დეკლარაცია და გაიძხით:—რატომ აქ, აი ამ დეკლარაციაში არ სწერიათ ამ უფლებებზეო. ეს გულუბრყვილო მოსაზრება სხვებს რომ დაბამებოდა, ვასაკვირველო არ იქნებოდა ჩვენთვის. თქვენ კი, ვფიქრობთ, იკით ამის მიზეზი და მაინც ვაქეთ სურვილო მკითხველი შეცდომაში შეიყვანით. ამიტომ ამ გაუგებრობის ვასაფანტავთ მოგახსენებთ არა თქვენთვის, არამედ მკითხველისათვის.

გამოქვეყნებული დეკლარაცია იყო გამოტანილი 7 ნომერქის ბოლშევიკური გადატრიალების აღმანიშნავით და საპროტესტო. ეს იყო აქტა მსოკივის დიქტატორზე თავდასხმისა. და ვანა თქვენ არ იკით, რომ ასეთ აქტში ჩვენი ერის მოთხოვნილებების ცალკე აღნიშვნა რომ

მოგვიხივია, ამით მხოლოდ შევსუსტებდით საერთო თავდასხმის ძალას და მნიშვნელობას. ისიც იკით, რომ არც სხვა ერების წარმომადგენლებმა მოისურვეს თავის ცალკეულ მოთხოვნილებაზე ლაპარაკი ამ დოკუმენტში! და ჩვენმა კომიტეტმა ჩვენს დღეგაბრებულ სახეობით მოუწონა და დაუდასტურა ასეთი ტაქტიკა!

და თუ ამ შემთხვევაში ვისადაღენში ქართველი დელეგატები სწორათ მოქცეულან, ცხადია, ეს გამაბრებელი ყოფნა იმის შესახებ, თითქო ერთგულ საბჭოს ვაუგონარი „მარცხ“ მოსვლოდეს, ერთგული სუვერენობის დაცვაზე ხელი ავიღოს და სხვა—სულ ცოტა რომ ვთქვათ, ქართულ ერთგულ ინტერესების დაცვის სურვილით ნაკარნახევად ვერ ჩაითვლება...

***

მაგრამ ყველაზე უბადრუცი, ულოიკო და, ვფიქრობთ, ვანგებ ყურებდაგუბებული, მინც პარიზელი „პოლიტიკური ცენტრი“-ს წევრებში უნდა ვეძიოთ.

ჩვენ გადავიკითხეთ ორი დაბეჭდილი დოკუმენტი ამ „ცენტრი“-ს მიღვეუბისა. პირველ დოკუმენტს სთავილა სათაური აქვს: „პარიზის ქართველთა პროტესტი“. საიდან მოდის იგი?

მოგესწენებათ, ერთგულ საბჭოს ყოილობის ფასნის დღეს, 20 ოქტომბერს, 1951 წ.ამ „ცენტრმა“ პარალელურათ თავის კრება გამაჩათა, სადაც მოუხედავთ ყოველგვარი ცდისა და არალოიალური ღონისძიების მიღებისა სულ ორიოდ ათეულ პირს მოუყარა თავი. ახლა, ეს ჭკუბა „პარიზელ ქართველთა საგანგებო კრებათ“ მოუხანთლავთ და მისი სახელით მაშინ ახლად დაწყებულ ერთგულ საბჭოს წინაღონ უნდობლობას უხსაუბრენ, გამთიშველობას სწამებენ და სხ. იმის, რასაკვირველო, არ ახებენ, რომ ამ ყოილობას 40-ზე მეტი სხვა და სხვა ქვეყნების დელეგატები და აუთორიტელი მსაყრებელი საზოგადოება დაესწრო... ამ დოკუმენტს ხელს აწერენ: თამეჯდომარე მაკუაიანიანი, მიდიანი მანგილიშვილი.

მეორე დოკუმენტი თვით „ცენტრი“-ს ეგზეკუტორს ეკუთვნის და ეწოდება: „კომუნიაკი“. იგი დაახლოვებით ერთი თვის შემდეგ არის დაწერილი. პირველ ყოილისა აქ „ცენტრი“ თავის თავს აქებს და ახსივლებს: ემოკარაკის ყველა პოლიტიკური ორგანიზაციები ამ ცენტრში ვართ ვაერთიანებელი, ვარდა სოციალ-დემო-

ქართველი პარტიისათ, ჩავთვალეთ ეს არა სი-
მართლეთი № 1.

შემდეგ მუსრს ავლეს ქართულ ემიგრაციის
პირველ ყრილობას, მისგან შექმნილ „ქრონოლო-
საბჭოს“, მის აღმასრულებელ კომიტეტს და,
განსაკუთრებით, ვისაბუნდის თათბირად დამსწ-
რე დალევაცისა, ის მისი მისინეთ და რასკტებით:
„მეგრეთ წოდებული ყრილობა მთელი ემიგრა-
ციის“, ისე როგორც მისგან შექმნილი „ქართულ
ეროვნული საბჭო“, რომელიც ზავაზე იქ-
ნენ დამართაცია ქმნილი (21 ოქტ. 1951 წ.) ეი-
სხადუნის თათბირზე საფიგურანტით, არ გამო-
ხატუნენ ქართულ ემიგრაციის ნების ყოფას და
მათი მოქმედება არივისათვის არ ქმნის სახიმე
ვალდებულებას“ო. ეს იქნება არა სიმართლეთ
№ 2. და მათ ერთვის შემდეგ არა სიმართლეთ
№ 3—„ვისაბუნდის თათბირი მოწყვეტილი ბ.ბ.
რენსკებისა, მათი კომპანიონებისა და მათ ზურ-
გს უკან ამოფარებული დირიფორებისაგან“ო.

ეს დოკუმენტი დათარიღებულია 27 ნოემბე-
რით 1951 წლისა. ჩვენ ბეჭეფ ვეძიეთ ორივე სმ
დოკუმენტის დედანი ამ „ცენტრის“ ორგანო-
„საქართველოს დამოუკიდებლობა“-ში, რომე-
ლიც დოკუმენტში გამოცემა, მაგრამ მათი კვა-
ლი ვერ ამოაჩინეთ. სამაგიერით, ორივე დო-
კუმენტები ვამოქვეყნებელია ბ. კანტემირის
ჟურნალ „კავკაზ“-ში ვასული წლის ნოემბერ-
დეკემბრის ნომერში (№ 4-5), რომელიც, რო-
გორც ვიცი, აეთი ცნობილ ბ. ზამატის „კავ-
კაზი“-ს ვაგრძელებას წარმოადგენს და იბეჭდება
რუსულ თურქულ და ინგლისურ ენებზე.

ჩვენ ხსილთ გვაქვს მხოლოდ რუსული გამო-
ცემა. მისი ე. წ. „პარიზის ქართველთა პრი-
ტესტ“ შენიშვნა სქეს დართული რედაქცისა-
გან: სწორი თარგმანი ქართულიდან“ო. ცკცე-
პუტევის „კომუნისკის“ კი ასეთი შენიშვნა არ
მოეპოვება. უნდა ვიფიქსიზმოთ, მისამადამე,
რომ იგი პირდა პირ რუსულ ან თათრულ ენაზე
იქნა მიწოდებული მისი ავტორებისაგან შერჩე-
ულ ჟურნალისათვის.

ყველა ამ ამბებში აღსანიშნავია, პირველყო-
ვლისა, ის რომ ჩვენში შინაური დავის საკითხი
უცხოეთის, და ისიც არ სასურველათ ვანწყო-
ბილ პრესის საფიჯენათარის ვადამქუელი, რაც
უნდა გითხრათ, პირველი მავალითა ქართული
დოქტრაციის ისტორიაში; ხოლო ცნობა ვადაცე-
მულია ცალ-მხრივით და დამახინჯებულათ.
ასეთი უფიზო საქციელის პირველი მავალითის
მიცემა შეედლოთ მხოლოდ ისეთ „გულშემატ-

კივართ“ ქართული ერთობისა, რომელიც ამ
ახიზებულ „ცენტრში“ არიან მოკალათებულნი
ძალია - უნებულათ იბადება კითხვა, რათ მოურ-
ბენის ეს „სასიხარული“ ამბავი ჩვენი შინაუ-
რი ვანხათქილებისა მიიცი და მინცი ზამატისე-
რულ ორგანოს? ეს ინტელექტს უწყვენ ამით
სამსახურს? მკითხველმა თვით ივარაუდოს.

სურათის სისრულისათვის უნდა ავღნიშნოთ,
რომ ამ „ცენტრის“ ორგანოში (№ 2), ამ დო-
კუმენტების მავიურ მოთავსებულთა დეკლარა-
ცია ფრანგულ ენაზე, რომელიც რამდენიმეთ
მინცი უსმავრება რუსულ - თათრულ „კომუნი-
კის“, თუნდ იმით, რომ ორივე ერთ თარვის ატ-
არებს, ეს დეკლარაცია საესვა შინაგან წინააღ-
მდეგობით, ულოდკობით და სხვა ასეთი თვი-
სებებით, მავრამ ერთში მინცი არსებობათ ვან-
სხვაებება „კავკაზი“-სათვის მიწოდებულ დო-
კუმენტსაგან. იგი რუსული იმპერიალიზმის სა-
წინააღმდეგო საბუთებით ქმავიფილდება, თვით
ვისაბუნდის თათბირსაც კი რუსეთის მესამე იმ-
პერიისთვის ვაზის ვამხსენლოს როლს აწერს, ხო-
ლო შინაური უთანხმოებაზე სრულიად არაფერს
ამბობს.

თავისთავად კარგია, რომ ფრანგულ საზოგა-
დოებისათვის ვერ უკადრებოთ ის, რაც „კავ-
კაზს“ მიახარეს; მაგრამ მით უფრო მწვევით
გვესაღება კითხვა: ამ „თათრულ“ ორიენტაცი-
ის ვახეთში რატომ ვერ ვამოჩინეს მეტი თავ-
დატურილობა? იმიტომ ხომ არა, რომ მის მიმა-
რთულებას უფრო ენათესავებთან და ქართველი
და ფრანგი მკითხველის მავიერ, კანტემირის
წინაშე დამსახურება უფრო სასარებელია საქ-
მით მიანჩნათ?

და ამ რიგით მივიღეთ ქართული ამბავი რუ-
სულათ დამწერალი, თათრულ ვახეთში ვამოქ-
ვეყნებულ, — ქართველებისად წინააღმდეგ სა-
პროტესტით.

პატრიოტობაც ასეთი უნდა!

**

ვისაბუნდის თათბირს ყველაზე ვაფთხობით
„კავკაზი“ ეომება. მის არც რუსების სწამს რა-
იმე, არც მათთან ვამველო - ვამოაღილოს. ამი-
ტომ თუ სადმე ჭობს, ცოლის წამებას, დაქტე-
ბს ვაღამახინჯებას მოქა ყური, ყველას
თავს უყრის, აწესრიგებს, ალაყებს, რომ სინამ-
დვილის ვერ - ხორცი მისცეს. ერთი სიტყვით,

იქ იბოვით ყველაფერს, გარდა კეთილ-სინდისიერათ გამოუჭებულ სინამდვილას.

გაზეთის, რასაკვირველია, არც ის წაწმს, რომ დასავლეთ ევროპის დემოკრატები ხელს გამოიღებენ ეროვნებათა კანონიერი მოთხოვნილებების დასაცავადიღბლად. უმწეო და ბნელი სურათი იმლება ამ მხრივ ყველა დაჩაგრულ ერებისათვის!

უშველათ დაგებადებსთ კიხება, რათ ეწევა გაზეთი ასეთ პესიმისტურ ქადაგებას?

ამის პასუხს ყველაზე სხარტულად და მოსწრებულათ იძლევა მის მფეიერ ერთი პოლონური გაზეთი, რომლის სათანადო ამონაწერი საბოლოოებით აქვს „კავკაზ“-ს გადომბუქდილი, რასაკვირველია, ყოველ-გვირა შენიშვნის გაუთებლად. (იხ. „კავკაზი“ № 4-5). ეს პატრიცეონული პოლონური გაზეთი ამკლანებს, რომ ყველა ამ კერესებისა, ვახადენებისა და ამერიკულ კომიტეტების წინააღმდეგ:

„მეკათით ნათელს პოზიცია ილიო ჟურნალ „კავკაზ“-მა, რომელიც ვაშლის მიუნენში. „კავკაზ“-ის გამომასილიაგან ახალი სიო მოჭრის და ამსათანავე ისება კათოვრიული საკითხი: რათ უნდა იყოს „შემაქითებელ რგოლათ“ ხეთი რუსის ორგანიზაციებო? ან რატომ, მხვალათად არა ორგანიზაცია უკრაინის, დონის, ან იდელ-ურალი? „კავკაზ“-მა ძალიან ნათლად განაცხადა თავის პოზიცია: ორენტაცია სამხრეთით ჩრდილოეთის წინააღმდეგ. ჩვენ ვეთანხმებით მის პოზიციას. მხოლოდ სამხრეთიდან, სახელდობრ, მხოლოდ კავკასიისა და თურქესტანის გზით შეიძლება სასიკვდილო დარტყმა ჩრდილოეთზე“... (სამხრეთი და ჩრდილოეთი ყველაგან დიდი ასო-

ებით იწყება, რაც მათ განსაკუთრებულ ხასიათს აქლევს. შერ. ჩენიან).

ამის შემდეგ ყველაფერს ნათელი ედინება. ევროპიდან ხსნა ოცნება ყოვილა, იგი მხოლოდ სამხრეთის მეზობლებმა უნდა ვეძიოთ... ყოველი სება მსუალებები და გზებით განთავსებულების სასითვის მოვლებდამ, მათი ძიების ცდა დანაშაული. ამიტომ ბ. კანტემირის ორგანიკეცხლს აფრქევს ბ. სეტორხანოვის წინააღმდეგ (ვისბადენის თათბირს დაესწრა), რომელსაც ჟურნალ „თავისუფალ კავკაზ“-ში გაუბედესენიმის თქმა, რომ „გზს თვილისსაკენ, საქისაკენ, ვლადიკავკაზისაკენ, ტაშკენტისაკენ და კიევისაკენ მოსკოვზე ვაივლის“-ო. აზრი ამ მტავორული თქმისა ცხადია. მოსკოვში თუ არ დამარცხდა დიქტატორა, თავისუფლებას ვერც უნათ ერის საცხტო ქალაქი ვერ ეღირსებაო. აბა ამისთანა „სამინელ“ აზრს „კავკაზ“-ის პატრიორული გული როგორ მოითმენდა!

სამხრეთის მეზობლებთან ჩვენ კეთილგანწყობილება ვესურს აწმეთში და მომავალში, მაგვამ უნდა გადაჭრით ვალიართ, ბ. კანტემირის „ორენტაცია“, მისი ჟურნალის ძირითადი ტუნდენცია ამ მეგობრულ ურთიერთობის განმტკიცების ხაზზე არ ძეხვს. იგი, პრიკით, მის ვინლებას ემხატურება. სამხრეთ მეზობლების პოლიტურ გონიერებაზე გვირდა ჩვენ დავეჭდნოთ და არა ბ. კანტემირებზე.

საკვირველი ჩვენთვის მხოლოდ ის არის, რომ ამის ჟურნალში მოკალათებული არიან ჩვენი უეპრო „ცენტრისტები“ თავის „კომუნისტებით“ და „პროტესტებით“ ქართველებისავე წინააღმდეგ. რისთვის? რატომ? კიდევ ერთხელ: ნუ თუ ესეც პატრიოტობა!

რ. ა.

მ ა რ თ უ ლ ი პ რ ე ს ა

გამოვიდა ე. წ. „ქართულ ეროვნულ პოლიტიკური ცენტრის უცხოეთში“, ორგანი „საქართველოს დამოუკიდებლობა“ № 2-ე. მ-ნა ცენტრის იდეოლოგები და მეთაურები ანგარიშს აბარებენ მკითხველებს თავის ერთი წლის მუშაობაში.

ეს მუშაობა, როგორც ხანს, ნამეტანი ნაყოფიერი ყოვილა. მათ ამ ხნის გამწავლობაში, ქართული ენა, მართალია საქმიანად ვერ გაუმართალთ, ვერც მართლწერა შეუთვისებელი, მაგრამ სამაგიეროთ დიდი ნიჭი გამოუჩენიათ

ლანძღვა-გინებაში, უდიერათ ხსენებაში ყველა იმ პირების, რომელნიც მათ „სუვერენულ“ ხელმძღვანელობას ეჭვის ქვეშ აყენებენ.

უმთავრესად და პირველ ყოვლისა ენობრივიან ახალ „ეროვნულ სამუშაოს“... ესაა მთელი შინაარსი მათი მოღვაწეობის და მათი იდეების...

ორგანი იწყება მეთაურით, რომელიც ხელმოუწერელია, მამასადამე „ცენტრის“ საერთო აზრის გამოთხატველი. მაგრამ აბა საკადელ და წაიკითხეთ: თუ ამაზე მეთო სიბნელე დაწერილა იმეგრაციაში! გული ავკრევათ და ძალა-

უნებურათ ვაზეთს ხელიდან ვაგაღებთ. ასეთ ტალახში ქუყმალობას ჩვენ ვერ ვიყვისწვთ, ამიტომ მის ვარჩევას და ცოტატების მოყვანას არ შევუძლებთ, თუცა, მათი აზრით, ესაა შეფასება ვისბადენში მომზადარ თათბირის. მასში არც ერთი ფაქტი არ არის სისრული და ვადუშმანიხვებლათ მოყვანილი, ბეჭედი მათი საბრძნით შეთხზულიც აქვს დაჩთული. ერთი სიტყვით, ისეთივე ღირსებები არის შემკული, როგორც ბ. გომბეჩიას მთელიღებელი „რეჩები“ ყოველ ქართულ კრებაზე.

მკითხველის ყურადღება გვიწდა მცეანჭოთი მხოლოდ სხვა წერილებზე, სადაც ჩვენთვის „შემაკრთხებასთან“ ერთად—ამ ორგანოს სულს ჩამდმებლნი ცდილობენ თავის საკუთარი აზრების მოყვანას და იდეოლოგიის მსგავსი დებულულებების წამოყენებას... ასეთია წერილი ბ. მანვილიშვილის, რომელსაც ამ ორგანოს მესამელი მაინც უჭირავს. ეს წერილი საყურადღებოა იმით, რომ ყველაფერში აბსოლუტურათ ეწინააღმდეგება ჩვენს დებულულებას: ჩვენ ვფიქრობთ, რომ კომუნისტური რეჟიმის დაცემა აუცილებელი წინასწარი პირობაა ქრთა ვანთავის უფლების. ასე ფიქრობს ამერიკული საზოგადოებებს და საქართველო საზოგადოებრივი აზრი დასავლეთისა. ასე ფიქრობს, ვგონებთ, მთელი ემიგრაცია, რომელსაც დღემდე მაინც ყველგან და ყოველთვის კომუნისტებთან ჰპიცილა თავის მოვალეობათ ქონდა მიმხედილი. სრულად წინააღმდეგი აზრის ვახლავთ ბნი თეოკრტიკოსი „უროვნული ცენტრის“. მისი კვებით „ზოგიერთ ზერულ მოაზროვნეთა მიერ აღრევა რუსეთის დღევანდელი რეჟიმის საკითხის ჩვენს ძიხითად ეროვნულ მოსწიფებასთან, აჩრის სრული უფიცობის და სულმზალობის შედეგი“. „უროვნულ ბრძოლაში ჩვენ მტრის რეჟიმის საკითხი ჩვენ არ ვგვანტერესებს“. ან კიდევ ქვეითა: „ჩვენ არავითარცა სურვილი და უფლებაც არა გვაქვს მათ მინაუჯ საქმებში ჩაჯყვის“, და ამას მოსდევს ბრძნული მოსაზრება: „ისევე, როგორც არ ვგინდა რომ ისინი ჩაუტივენ ჩვენს საქმებში“-ო.

მაგრამ რომ ესეყვიან? რომ შინ, ჩვენს ოჯახში არიან მემოჭილი მთელი თავისი ტყუორისტული აპარატი და ის სხლს სწურავდ ქართელობას! და ეს რეჟიმი, რომელიც ბატონობს ჩვენში—ჩვენ არ უნდა გვანტერესებდეს? მისი აპარატის ვანადფურება არ უნდა დავისახით მიზნათ? ვანსკუთრებთ, სწორედ ვანსაკუთრე-

ბით ამ რეჟიმის და ამ აპარატის, რომელიც ერთსა და ადამიანის უფლებათა ფხტქვემ ვათილუფუ არის აგებული? ვანა შეიძლება ეს სრეჟიმი არსებობდეს და მის ხელქვეით ქრებს თავისუფლება ელარსოს?

მაგრამ არ იფიქროთ, რომ ამ „ცენტრის“ იდეოლოგს ეს შეთხებევით წამოცდა, ან მოუფიქრებლობით მოუვიდა. სრულად არა. მას სულ სხვა შეხედულება აქვს თვით კომუნისტური რეჟიმზედ წინასწარ შენუშავებული და მისი დასკვნების კომუნისტური რუსეთის უკეთესობას ლაღებენ. აბა მოოსმინეთ: „დღევანდელი რუსეთი კომუნისტური იდეოლოგიით აჯიძლებს იოზად მრისხანეს და ეკატერინეს პოლიტკავს“, მაგრამ აქრცლებს ახალი ცვლადებებით: „ახალმა რუსებმა (კომუნისტურმა. შენიშვნა ჩვენია), დაპყრობილ ქრებს პოლიტიკური და კულტურული (ხაზი ჩვენია) ავტონომია მინც მინაქა“-ო.

ჩვენ პირველათ გვესმის ასეთი მცეასება კომუნისტური პოლიტიკის არაბოლშევიკისაგან. ვიცით, კომუნისტები, წერა-კითხვის ვაგრცულუბასც უწყობენ ხელს, კულტ. მუშობასაც, მრეწველობის ვანიჭარებასაც, მაგრამ რომ ამასი ერს რაიმე ავტონომია ქონდეს მიცემული ე. ი. თავისუფლათ და დამოუკიდებლათ ცენტრალული ხელისუფლებისაგან მოღვაწეობის უფლება ქონდეს—ეს არც ვაგვეღონია. ჩვენ ვიცით მხოლოდ ირომ არც მწერლობა, არც მხატვარი, არც მუსიკოსი, არც ხელოვნის არ შეუძლია თავისი შემოქმედებითი ნიჭი თავისუფლათ მოიხმაროს და არა მთავრობის ბრძანებით და კანახით სწეროს და იმუქველოს. არც მეცნიერებაში, არც კულტურულ მოღვაწეობაში, არც მრეწველობის თუ სხვა დარგში, არავის არ შეუძლია საქუთარო ინიციატივა ვამოიჩინოს. მამ რაში ვამოიხატება ავტონომია?

ავტონოს, ცხადია, ან არ ესმის ამ სიტყვის მნიშვნელობა, ან კომუნისტების ქება მოუსურვებია. იგი უმატებს:

„მაშინ როდესაც ცარიზმის დროს დაპყრობილ ქრებს თავის ენაზე ლოცვაც აკრძალული ქონდათ“-ო (იქვე). ახლა ვგონებ, ლოცვაც სრულიად აკრძალულია, თუ არ სტალინის ნებართვით და ბრძანებით, ან მისგანვე დაყენებული და დადასტურებული სამედლოებთა...

ამ მხრივ ბ. მანვილიშვილი უფრო შორისაც მიდის. ის გვიქადავებს, რომ კომუნისტები ემოკრაციაში მყოფ იდეოკრატულ სრუსას წრებას

ბევრად სჯობიან... „საბჭოთა რუსეთობა ქალაქ-დღე მაინც სცნო ერთად დამოუკიდებლობა“. ემიგრანტები კი ფიქრობენო, „ბოლშევიზმის დამზობასთან ერთად განადგურონ ის მონაპოვარიც დაპყრობილ ერთ რომ შეიძინეს (??) საბჭოთა რუსეთში. მათ უნდათ ესეთი ხელის დაკერით გაანაცარმტვევრონ 30 წ. იურიდიული არსებობის ფაქტი და ერთა საკითხი თავიანთი შინაურ საკითხით აქციონ“-ო. ესეც ახალი აღმოჩენაა. კომუნისტებს ერთად დამოუკიდებლობა უცნვიათ და მათი საკითხი საერთაშორისო საკითხით გამოუტანიათ. ასე რომ საქართველოც მათ ხელში დამოუკიდებელი საერთაშორისო პიროვნება ყოფილა, მხოლოთ რუსს ემიგრანტების ჯიუტობა გვიწოდს თორმე ხელს!

რაც უბრავეყსია, ეს ჩაუდგინა ვერცხვის ვის-ბადენში, დღეს კერძოები უყვე გამოიგნა საერთო ფიონტს (ბ. მანველიშვილი ამას მოიწონებს), ასე რომ მის შესახებ კამათი ჩვენ დღითა აღარ გვართრეყებს. მაგრამ ბ. მანველიშვილის მოსაზრებანი მის სახელთან დაკავშირებით გამოთქმული იმდენათ დამახასიათებელია ავტორის აზრთა მსუღუღლოთისათვის, რომ არ შეგვიძლია მაინც არ გვაჯანთო მკითხველს.

თუჩრქ მისი მეთაურობით, „ხუთმა სოც.და დემოკ. ორგანიზაციებმა (შემოკლება ავტორისაა) კიდევ გადმოისროლეს ე. წ. „ლობერალური“ ლოზუნგი ერთად თვითგამორკვევის უფლებას, რაც არსებითად არ ახლათ. ის ჯერ კიდევ ამ 50 წლის წინეთ მიიღო რუსეთის სოციალ-დემოკრატთამ (მენშევის - ბოლშევიკებმა) და ისიც ვნახეთ, როგორ აასრულა... კერძოები და კომპანია ველავ ძველ პანეებს გვიმღერია“...

მაშ, ძირს ერთად თვითგამორკვევის უფლება! ის წყველო სოციალ-დემოკრატის გამოგონილი ყოფილა ნახევარი საუკუნის წინეთ. რა ვუყოთ, რომ ის დღეს მთელი განათლებული და კულტურული კაცობრიობის საერთო პოლიტიკურ ლოზუნგათ და განვითარების მიუკლებულ საჭიროებათ არის აღიარებული! შეიძლება სოციალ-დემოკრატისათვის საამაყოც იყოს, რომ მოწინავე კაცობრიობას მათი აზრი მაღლებინეს, მაგრამ ბ. მანველიშვილი სდგას ურყევათ თავის საღარაჯოზე და თუ კაცობრიობა არა, ქართველები მაინც უნდა გადარჩინონ ამ ძველი „პანეებისაგან“, ე. ო. ერთად თვითგამორკვევის უფლებასაგან „მით უმეტეს, რომ სკურენჯის და კომპანიის წინააღმდეგ, 28 სექტემბერს, 1951 წ. ნიუ-იორკში შეკრებილმა რუსთის ემიგრ-

რუსეთის ყვილობამ, სადაც წამოღვენილი იყო 80-ზე მეტი ორგანიზაციის დელეგაცია, სასტუმრო რუსოლოლუცია გამოიტანა და თვით კერძოები რუსეთის მოლაღტეთი გამოაცხადა“. ესეც საბუთია, ანა? ასე რომ რუსებში, თუ ვინმეს დაეჯერება, ისეც არა დემოკრატებს; დაეჯერება უფრო თუნდაც ბოლშევიკებს. თქვენ ეს ახალი ამბავიც გავიკვირებთ? ანა წაიკითხეთ: „ბოლო ჩვენთვის, ქართველთათვის, რუსების ახალი დავირებაც არ ექნებოდა საქმასიში. ჩვენ სიტყვეს ნისიად წამოსროლილს თავისუფალ ევროპაში, ვერ ვენდობთ. მაშინ ყველაზე მეტად ბოლშევიკებს უნდა ვენდოთ, რადგან მათ კონსტიტუციანუდ უფრო ლიბერალურს ვერც ერთი რუსის რუსის ემიგრანტი სიტყვითაც ვერ ბედავს დაგვიბრუნეს“-ო. იგი თურმე იმასაც გვართმევს „რაც დღეს ფაქტურად გვაქვს მომებული თუნდაც საბჭოთა ფარგლებში“...

შეაქო რა ასე ბოლშევიციბი, გამოუწმინდა პირი ამ ერის ჯალათებს, სწორთ ისე, როგორც მისმა მასწავლებელმა, რომელმაც პირველმა იცნო საბჭოთა მთავრობა ევროპაში და თავისთავი ლენინის მეთოდის მიხედვრათ გავმოაცხადა, ბ. მანველიშვილი ცდილობს პირი იბრუნოს და მთლიან ექრონულ ხაზს ავიფაროს. თუმცა ბოლშევიციბი უყეთესნი არიანო, ამბობს იგი, მაგრამ მაინც მივლ ერთად საერთო ბრძოლას გვირჩევს, ვინმე თუნდა ჯერ იბის დამარცხებას, ვინც მათში ყველაზე სამში და ძნელი მოსაზრებელია, თუნდაც ამ უკანასკნელის დამარცხებაში მათი ერთი ნაწილი კიდევ გვმელოდეს.

მოპირდაპირის დაყოვა რა საკადრისია, შეეცაქოთ მივლ 100 მილიონიან ერს მილიონათ- გვირჩევს ეს პილიტიკოსი, ესე ოგი დამარცხეთ თავი, რადგან არ შეიძლება ბ. მანველიშვილმა არ იცოდეს, რომ ასეც ერთი სახელმწიფო ჩვენი გულისთვის ის მილიონან ერის გასანადგურებლათ სამ მილიონს ქართველთა გვერებში არ ამოუღებდა. არც არის სახელმწიფოთა შორის დღეს ისეთი, რომელიც რუსთს ერის განადგურებაზე ფიქრობდეს თუნდ თავის ინტერესებთ სათვის.

ამიტომ ჩვენ ვადაპრით ვაცხადებთ: ასეთ იდეოლოგიასთან ჩვენ არაფერი გვაქვს საერთო. ჩვენსა და მის შორის უფსკრული მეტად დილოა. ვერც ერთ რამეს დავმაღლებთ: ჩვენ ისეთი შობადილივანა გვრჩება მის აზრთა წყობისაგან, რომ ჩვენი ემიგრაციის პირობებში, ბოლშევი-

კების დაქირავებული ავენტრიცი-ამაზე უკეთეს-სად კომუნისტების ხელისუფლების ინტერესებს ვერ ემსახურებოდა...

* *

ბ. გომეზიას ფელეტონზეც ვაბიჯებდი ორი-ოდე შენიშვნას, მაგრამ შავ ურთი იოტის ოდენაც ახალი არაფერია... ვარდა თვით ბ. გომეზი-სი, რომელსაც ქართველი საზოგადოება კარგათ ცნობს...

რ. არსნიძე.

.....

რუსულ შურნალ - გაჯემიანიდან

რუსულ დემოკრატიულ ორგანიზაციათა შორის ყველაზე მემარჯვენე ფრთას წარმოადგენს „ჯგუფი რუსეთის განთავისუფლებისა“, რომლის იდეოლოგი მეთაურია ბ. მელუნგინი.

იგი მომხრეა ერთი და ბოლოანი რუსეთის, ფელტონის იდეას იღებს სახელმწიფოებრივ პრინციპათ, მხოლოდ აუცილებლათ შიანია დედერაია იქნეს მოწყობილი შევიდან ქვეით და მასათა ეს ფედერაცია იყოს „თავისებური „თავისუფალი კავშირი“, სადაც არ იქნება ავტონომია, არ იქნება გაბატონებული ნაცია, არ იქნება მხოლოე ხარისხოვანი მოქალაქენი და უზრუნველ ყოფილი იქნება ბუნებრივი უფლებებუ ბი ყველა ერებისათვის“.

მაგრამ ამ სხეიდანაც იგი ბუნებრივათ თვლის ვაცეთებულ ჩენეს გამონაკლისი, რომელიც გვხვება ჩვენ, ქართველ ერსაც: აი ეს ადგილი:

„ბუნებრივათ გვეჩვენება, რომ იმ ნაწილებმა ძველი რუსეთისა, რომელიც უკანასკნელი ათი-ეული წლების განმავლობაში ცხოვრობდნენ დამოუკიდებლათ, მოპოებული ქონდათ საერთა-შორისო ცნობა, მკაფიით გარკვეულ სახელმწიფოებრივ სახეობებში და დამპყრობილ იქნენ ბოლშევიკებისაგან უკანასკნელი ომის დროს, უნდა თავისუფლათ და დამოუკიდებლათ გამოხატონ თავისი სურვილი, სურთ თუ არ სურთ შემოსვლა განახლებულ რუსეთში. ასეთები არიან ბალტიის სახელმწიფოები და საქართველო (შეიძლება სომხეთიც), რომელიც წინეთა განდა მსხვერპლი ბოლშევიკურთ ექსპანსიის... არ შეიძლება „რუსეთმა“ პრეტენზია გააცხადოს აგრეთვე არც იმ უკანასკნელ ხანებში ასეთივე ძალადობით საბჭოთა სახელმწიფოებრივ კონგლომერატში შემოყვანილ ტერიტორიაზე, რო-

გორიცაა გალიცია, „პრიკარპატსკაია რუსია“. („ბოლშევიკური“ № 15, გვ. 144).

ავტორი, (რასაკვირველია, წინააღმდეგი არ იქნება, თუ ეს უკანასკნელი თავის ნებით შეუერთდებიან რუსეთის ფედერაციას. ავტორი ამასთანვე ფიქრობს, რომ ეს გამონაკლისი, რომელსაც ის აკეთებს, რუსული ემიგრაციის დიდ უზრუნველსაბისაგან იქნება განხორციელებული“. (იქვე შენიშვნაში).

ჩვენ მხოლოდ ცნობს დეტალებით: ბოლშევიკურ ტრანიაზე შეერთებული ძალით შეტევასათვის ასეთი გამონაკლისის მიღება რუსული ემიგრაციის მიერ აუცილებელია. მაგრამ არა ნაკლებ აუცილებელია, დავებამტებით ჩვენ, სხვა აქ არა ნაკლებსმევე ერთა ბუნებრივ ეროვნულ უფლებების უფრო ღირსულათ დავასება და მათ დამო მენტს პატენსიციბით მოპყრობა.

თუ ბ. მელუნგინმა ვერ შესძლო ვისბადენის თათბირზე მიღებული დავდენილების აღება, უნდა ეფიქროთ, ეს იყო შედეგი იმის, რომ დანარჩენ ერთა ბუნებრივი უფლებებისადმი არა ბუნებრივი მოპყრობისაგან თავი ვერ განუთავისუფლებია...

მოწინააღმდეგენი გვიდასტურებენ...

ამ მოწინააღმდეგეთა მოწმობას ვისბადენში ჩვენი პოზიციის შესახებ აღარ შეეცხებოდით, მაგრამ მოგეხსენებათ ჯორა ძლიერია, დანდალავი და ძნელი დასაძლავი. ჩვენ შესახებ კი ომდენი იჩუჩრჩულეს, იყვირეს, სწერეს, ბუჭდეს განსაცვიფრებელი ჭორებო, რომ სიმართლის ათას-ჯერ გამჭორებასაც ვერ დავერიცხდით. იქნება ბოლოს სიმართლაც შეიჭრეს სოლიეთ მათ თა-ვენი და ჯორა გამომავდეს. ამიტომ მოგვყავს აქ ორი ამონაწერი ბ. ს. მელუნგინის წერილიდან და ბ. კერენსკის განცხადებდან.

1. ბ. მელუნგინოვი ვადაჭრათ აღაპრებს, რომ რაც ვთხო. საკითხი წამოიჭრა, მისი რაც შეიძლება ღიბქარაღურათ ვადაჭრათის ამერიკულ კომიტეტს ბეჭეტი უბრძოლია რუსულ ორგანიზაციებთან უფრო აძლავ, უნემ ნაციონალური წარმომადგენლებო შეხვდებოდნ მათ ვისბადენში. (იხ. „როს. დემ.“ № 2, გვ. 13).

2. რომ ბ. დონ ლევიზმა (ამერიკის კომიტეტის წარმომადგენელმა) თავის ინიციატივით მოიწვია ეროვნებათა წარმომადგენლებო და რომ თვით ვისბადენის თათბირც საერთოდ მოწყობილი იყო მისგან, შეუთანამებულათ რუს ორგანიზაციათა ბიუროსთან (იქვე გვ. 14).

სამ. სოც.-ფედ. პარტიის საზ.-გარეითი ბიუროს განცხადება

ჩვენ, უცხოეთში მყოფ სოც.-ფედერაციონალურებს, როგორც ყოველ მამულოშვილს, მავაჩნია ჩვენს უწმინდეს და წარუბოკელ მოვალეობად, — ქართველ ერის სუვერენულ უფლებათა დაცვის და გამტკიცების საქმეში, მარად ეიდეთ სიდაზავოზე.

ჩვენ, როგორც ყოველ ქართველ მოქალაქეს, მიგვაჩნია ჩვენს უპირველეს, ძირითად პოლიტიკურ ვალდებულებად, — დამოუკიდებელ საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის და მის უზენაეს კანონმდებელ ორგანოს მდგრადი იმპერატიულ მანდატის ერთფულად, პირნათლად შესრულებელ მთავრობასთან თანადგომა, მასთან ერთად ბრძოლა, დაცვა ქართველ ხალხის სუვერენულ ნების უზენაეს გარდაწყვეტილებას — ყოველთვის და ყოველგან, მწვინდობიან თუ სისხლიან ბრძოლებით — მის სახელმწიფოებრივ დამოუკიდებლობის აღდგენისა.

ჩვენ, როგორც პარტიულ მებრძოლთ, მიგვაჩნია ხელშეუხებელი და შეურყეველი ფიცი ბრძოლისა აღიქმული ჩვენი პარტიის წინაშე: ქართულ სუვერენულ სახელმწიფოს და დემოკრატიულ რეჟიმის აღდგენის; თავისუფალ პიროვნების, თავისუფალ საზოგადოების, თავისუფალ ეროვნულ მოქმედების თუ შემოქმედების სრული განხორციელების.

ასეთია, ასეთი იყო, ასეთი დარჩება ჩვენი მამულოშვილოური, მოქალაქეობრივი და პოლიტიკური მსოფლმხედველობა. ამ სულით ვიბრძოდით იქ, დაპრობილ საქართველოში, ამ სულით ვიბრძობთ აქ, უცხოეთში, შეურყეველ რწმენით — ჩვენი ეროვნულ მიზნის საბოლოო გამაჯგებების საქმეში. ასეთი იყო უცხუბ, ჩვენი რწმენა მაშინაც, როდესაც ქართული პოლიტიკური ემიგრაცია აწარმოებდა დამოუკიდებლობისთვის ბრძოლას, საკუთარ ძალებით, ფანმარტოებულს.

დღეს, რუსეთის კომუნისტურ რეჟიმის მიერ შექმნილ დიქტატურას, მის ბუნებრივ სწრაფვას მსოფლიო ტირანიისაკენ, მის დაუსრულებელ ექსპანსიას, მის თავშეუცავებელ იმპერიალიზმს წინააღმდეგ თავისუფლებისათვის მებრძოლი ჩრთილი ამერიკის შეერთებული შტატების დემოკრატია და მასთან ერთად საფრანგეთის, ინგლისის და ყველა თავისუფლების მოყვარულ ერთა დემოკრატია. ისმის ბრძოლის ხმა, იჭედება მათი ურყევი, მტკიცე ნება დაპრობილ მებრძოლ ერთა დახმარებისა...

დღეს, საერთაშორისო ობიექტურ პირობათა და საქართველოს მოვლენათა სწრაფ მსოფლობის ფონზე, განსაკუთრებულ გამოყვებითობით გამოვლინდა და საოცარი სისწრაფით ერთიანდება ღრმა ყოვლმხრივი წინააღმდეგობა

3. ეროვნული საკითხის შესახებ იგი მოწმობს: რომ „მიღებულ იქნა თანასწორ უფლობანობა ყველა რუსეთში მყოფ ერებისა და უფლება თვითამოქცევის ყველა ერებისათვის ან პლებისციტით, ან ეროვნულ დამფუძნებელ კრების საშუალებით, ან საერთო რუსეთის დამფუძნებელი კრების გზით“.

კიდევ უფრო კატეგორიულია ბ. კერენსკი. იგი ვისაუდენის ოქმების მიხედვით გვამცნობს, რომ პირველ საერთო კრებაზე ვისაუდენის თათბირზე ეროვნებათა ორგანიზაციების წარმომადგენელი კატეგორიულია გულცხადებით, რომ ისინი „მოწვეულნი არიან ამერიკული კონსტიტუციასგან და არაფრით არ არიან დავაშიორებული შეტერგარდის დოკუმენტებისან“ და წინამოდგენილ შემოიტანეს (იხ. პლინტის ოქმი, № 6, 3 ნომერბი) 1. ორგანიზაციის სახელწოდებაში რუსეთის მაგიერ დაიწეროს სასარკ. 2. მესამე პუნქტიდან ამოიშალოს ხსენება „სრულიად

რუსეთის დამფუძნებელი კრების. 3. მეთხუ პუნქტში ჩაემატოს (გარდა პლებისციტისა ა. კ.) უფლება ეროვნულ დამფუძნებელი კრების მოწვევის. 4. ცნობილ იქნეს უფლება დემოკრატებისათვის ავტომატიურად აღდგენის ერთათვის რომელიც კონდათ დამოუკლებლობა ამა თუ იმ პერიოდში 1917 წ. 25 ოქტომბრის შემდეგ. 5. მომავალ ს.ო.არ.დან გამოირცხულ იქნეს „საზოგადოებრივ მოღვაწეთა“ ჯგუფი. (იხ. ნ. რ. სლ., 30 დეკ. 1952 წ., გვ. 3). ფედეროთიქმის სიტყვა-სიტყვით განმეორებულა „რ. დემ.“-ში (გვ. 28). ყოველივე ეს წაითხულ იქნა 20 იანვრის ბ. ნ. კონკაძის მოხსენებაზეც.

ყველა ამს შემდეგ, ყველა იმთ ვინც კიდევ ხმას ამოიღებდა ჩვენგან ერის უფლებათა დამობანაზე, სუვერენობის უარყოფაზე და სხვა ასეთებზე, განა არ გვექნება უფლება შევნებულათ, განძრახ, ბოროტი მიხნებით ჭირის გამაფრცხვლებული ვუწოდათ?

— პოლიტიკური, დიპლომატიური, ეკონომიკური, სოციალური, დაბოლოს წინამძღვრება ღრმად აღამაზობრივ და მორალურ—რომელიც მთლიან განუწყობებელ მსოფლიოს ორ შეუთავსებელ, ერთიმეორას გამომრიცხავ სისტემებზე პოყვს.

ლორწის და არღვევს თავისუფალ ერთა და სახელმწიფოთა საერთაშორისო თანაცხოვრების ელემენტარულ პრინციპებს და წესებს.

დღეს, ბრძოლა საყოველთაო მძებრდება, რაც მთავრია — ამ ბრძოლის ჰმოსავს საერთაშორისო სამართლიანობის და დაპყრობილ ერთა შეღახულ საერთაშორისო უფლებათა აღდგენის იდეა. იდეას — რეალური სწრაფვა მის აუცილებელ განხორციელების.

დღეს უდავო ფაქტია, საჯარო საერთაშორისო უფლებათა და უფლებებზე ცნობიერების იმპერატორების ძლიერა წინსვლა, განვითარება, მისდამი დაქვემდებარება.

ერთა და სახელმწიფოთა თავისუფლების, მის საერთაშორისო უფლებათა პატემდებელი პატემდებელი დემოკრატია და დემოკრატიული სახელმწიფონი, — ამ პრინციპს საჯაროდ აღიარებენ, მას ემორჩილებიან.

ვის ძალეს დღეს, კომუნისტურ რუსეთის წითელი არმიის მიერ აშემადა თუ წინეთ დაპყრობილ ამ აღაღდენ სუვერენულ სახელმწიფოთა შორის საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკას — პირველ მსხრეპლათაგანს საერთაშორისო უფლებათა დამწღვე წითელ იმპერიალიზმისა — უფლებებრივ და ფაქტურად მისი ჯეროვანი ადგილი არ მოკუთვნის? ცხადია — ნღბ ახნაილ თუ ნღბაშესხმულ იმპერიალისტებს ან სულმდაბალოთ.

დღეს უფროვ გერწმბა გამარჯვება. ქართველი ხალხი, თავისუფლების და დამოუკიდებლობის მარადვამ მოტრეფალე შეღახულ წარტაცებულ სუვერენიტებს კვავ მიიხეებს, — უფლებრივად უცილობდეს, — 80 წლის ვასწვრივ ბრძოლებით, ავანცებებით, საკუთარ შეიღათა უხვად გაღებულ უმწიკლო სისხლით დამახრებულს.

დღეს, ისე როგორც არასოდეს, პოლიტიკური სიბრძნე და ეროვნულ ბრძოლის ორგანივანიის შტიკე ნება უნდა ამტყველდეს ჩვენს შორის. საქ. სოც. ფდ. სას. ვარ. ბიურო მოუწოდებს უცხოეთის ყოველ მხარეში მყოფ ქართველ ეროვნულ ემიგრაციას, პარტიულ ორგანივაციებს, საზოგადოებრივ ორგანივაციებს, ყოველ მამულ

ლიშვილს, მთელი მათის ცოდნით, გამოცდილებით, დაუღალავი ენერგიით, — ქართველ ერის ბედის და მამავლის გარდამწყვეტ ბრძოლებში, — პირუთენელად და გულწრფელად შეიტანონ თავიანთი სავალდებულო წვლილი.

ეროვნული მთლიანობა, — აი უფლება და ძალა, ეროვნულ ბრძოლის ერთი გვგმა და ერთი გეგმა, დემოკრატიულ საფუძვლებზე შემუშავებული, შემოწმებული — აი თავღები ჩვენი ეროვნულ მიწის და საქმის უტყუარი გამარჯვებისა.

დაბოლოს, საქ. ს. ფ. პ. ს. გ. მიუღო ზედმეტათ სთვლის ვანაცხადოს: იმ ბრძოლებში ჩვენ ადგილი არ გვაქვს, სადაც საქართველოს მიერ მოპოვებული საერთაშორისო უფლებანი შეირყვებიან, ამ 1919 წლის, მარტის 12-ს, საქართველოს დამუცნებელ კრების უწუნავს ნებით დადასტურებული, ისტორიული აქტის ჩრთილიც კი შეღახება.

ამ დეკლარაციის ნიადავზე ჩვენ საქორდ ვთილით ვიმუშაოთ ქართველ ეროვნულ საბჭოში და მის აღმასრულებელ ორგანოებში თანახმად ყრილობისაგან შემუშავებულ წესდებსა.

*****

საბოოს ყრილობის ოქმის წიგნიდას

ჩვენ მოგვყავს აქ ერთი დოკუმენტი, რომელიც იყო წყაიხული 21 ოქტომბრის ყრილობაზე ნ. ცინცაძისაგან გაერთიანებულ ს. დ. ორგანივაციის სახელით. მოგვყავს იმიტომ, რომ ეს დოკუმენტი გაიცნვს ორი წლის წინეთ ბბ. პარტიიქმ, ვაბაშუღმა და ზურაბიშვილმა, რომელთაც მისცა ერთი შემწივრებათ მიიღოს, რომ გორც პოლიტიკური საფუძველი ეროვნული ცენტრის მოღაწეობის.

შეიხველი ადვილათ დაინახავს, რომ მასწმა ვეაფიოთ აჩის აღიარებულ პრინციპს სხვა ერებთან ერთად რუსის დემოკრატიულ სექტორთან თანამშრომლობის, ხოლო საბჭოთა რეკიშის დანგრევა დასახულია უახლოეს მიწნათ, როგორც წინასწარი აუცილებელი პირობა ერთა განთავსებულობის. და თუ მიუხედავად მისა დღეს ეს პირები „სამღვთო ომს“ ქაღავებენ ამევე პრინციპების წინაღღღვე; ამის მიწნები უნდა ედებით არა პოლიტიკაში, არამედ სულ სხვა რამეში, რამედაც ჩვენი მკითხველი უტყენიდაც ადვილად გაუტყვევა.

აი ეს დოკუმენტი უცვლელად:

ვიღებთ რა მხედველობაში: ა) რომ კრემლის ტრანზის, მსოფლიო კომუნისმის სამოსელში მოვლინებულს, დუპირადპირად მთელი დასავლეთი ცივილიზაციის მედროშე კაცობრიობა; ბ) რომ მსოფლიოს წინაშე ამით დასვა ალტერნატივა ყოველ-აშუკიდებისა: ან კაპიტალიზაცია ბარბარული ექსპანსიის წინაშე, ან და უფლების და თავისუფლების დროშით გარღვევა აღმოსავლეთის რეინის ველისა და საბჭოთა რკალში მოქცეულ ერთა განთავისუფლება; გ) დაწმუნებული იმაში, რომ საქართველოს ან რეპუბლიკურ სხვა ერის სეპარატიული განთავისუფლება შენე ილოუზიით უნდა ჩაითვალოს ჩვენს დროში: ცხის კარი ან ყველა ერისათვის გაიღება ან არაეისათვის! დ) და ამ რეაგით, ჩვენ უნდა დავითავსოთ ახალ საუბრით განმთავისუფლებულ მოძრაობაში, რომლის უშუალო მიზანი უნდა იყოს ლიკვიდაცია რეჟიმისა, რევიოცურ პირველი და აუტორიტული პირობა ერთა განთავისუფლებით; —

ჩვენ ვასკენით:

ქართულ პოლიტიკურ ემიგრაციას, მსოფლიოში შექმნილ მდგომარეობით და პოლიტიკური ლოკით მიჩნეულ აქვს ადგილი იმ საკაცობრიო რეჟიმში, სადაც ფრიალებს დროში ადამიანის და ერის თავისუფლებისა, დროში დემოკრატიისა. ჩვენი ერი, რომლის ინტერესი სრულ ჰარმონიაშია მოწინავე კაცობრიობის იდეალურთან, ბუნებრივად უნდა გადაეხდებინა მთელი თავისი დინამიურობით მსოფლიო დემოკრატიას, და ჩვენი მოვალეობა იქნება ყოველივე, ჩვენს განკარგულებაში არსებულ საშუალებით, ამას ხელი შევეწყვით.

ყოველივე გადახრა ამ გზიდან, სწორით გაგებულ ეროვნულ ინტერესების მიხედვით, საბოლოო ანაკრიზით სახიფათო გზაზე შედგომის მოასწავებს, — ამით, ჩვენ იმპერატიულია გვევალება კაცობრიო ყველა გულწრფელ დემოკრატიულ — ანტიბოლშევიკურ ძალებთან ვინც დგას ერთა თვითგამორკვევის ნიადაგზედ ურუზრავით. აქ ჩვენ უნდა ვივლენსხმობთ, პირველ ყოვლისა, საბჭოთა ფარგლებში მოქცეულ ერთა ემიგრანტული ძალები, მათ შორის, რუსულ ემიგრაციის დემოკრატიული სექტორი, რომელიც ზემო-აღნიშნულ პრინციპს საყუბით ემხარა და ამით ის უდავით ილარებს ქართველი ერის უფლებას თვით განაგოს თავისი ბედი.

ჩვენი მიზანი ხომ უცვლელი რჩება: საქართველოსთვის ძალით მოტაცებულ თავისუფლების და დამოუკიდებლობის დაბრუნება და მისასადამე, დემოკრატიულ რესპუბლიკის აღდგენა, — მეორე მხრე, ამას ემეტება — მეზობლებთან უბრალო-ერთობის ფორმის გამონახვა მისი შეფარდებით ახალ მსოფლიო მოძრაობასთან; საბჭოთა რეჟიმის ლიკვიდატორები და ხვალისდელი მემკვიდრები — განთავისუფლებული და დამოუკიდებელი ქრები შექმნიან უბრალო-ერთ შორის ახალი განწყობილებას ატლანტიურ ქართის პრინციპზე.

უახლოესი ამოცანა, რომელსაც ჩვენ უნდა ვისახავდეთ, გამოიხატება, პირველ-ყოვლისა, წყობით და ზიტყვიერ პირობაგანდაში, როგორც შინ ისე გარეთ, და განსაკუთრებით, ეგრობა-ამერიკის ოფიციალურ დემოკრატიულ წრეებში სათანადო სიმპატიების გასაღვივებლათ ჩვენი საკითხისადმი.

უნდა გავსოვდეს კი, რომ ლა პოლიტიკური მუშაობაში (სხვა-გვარი ჩვენთვის აღკვეთილი უნდა იყოს!) პასუხისმგებლობა მთლიანად პოლიტიკურ ემიგრაციას დააწვევა, და მის გამჭრიახობაზე და შორს განქვერტაზე იქნება დამოკიდებული, თუ რამდენათ მისგან არჩეული გზა და საშუალება იქნება ქართველი ერის მისწრაფებათა სწორი გამოხატევილი. —

დასასრულ, დროით დარწმუნებულ იმაში, რომ მხოლოდ მთლიანი ფორმით, ერთიანი სახით და მტკიცე ერთგული მორალით შეუძლია პოლიტიკურ ემიგრაციას ითამაშოს ღირსეული როლი, — ჩვენ ვაღიარებთ აქედან გამომდინარე გარდაუვალ აუტორიტეობას, რომ ყოველივე პოლიტიკური ნაბიჯი, ზემოაღნიშნულ საბოლოო მიზანული და სამოქმედო ეტანთან შეფარდებულ, რომელიც გადადგმული იქნება ემიგრაციაში და უცხოეთში წინასწარ დასტურს და სანქციას იღებს ახლად შექმნილ პოლიტიკურ ცენტრისაგან.

მოუფრედებთ რა სამშობლო კერას მოწყვეტლ ჩვენ თანამშემულეთა თავი მოიყარონ და დაიარაზონ ერთ და ვანუყოველ ეროვნულ ოჯახში, — ჩვენ გამოვსთქვამთ ღრმა რწმენას, რომ ამ ნიადაგზე გამართლებული ემიგრანტული სხეული ჩვენ მოგვეცემს უმაღლეს მორალურ უფლებას წელში გამართული წარსულებით ერის და ისტორიის უხუნეას სამეჯეროს წინაშე.

† სვიმონ წერეთელი

5 იანვარი 1870წ. — 27 დეკემბერი 1951 წ.

გარძეილა მარტიროლოგი ქართული ემოცია-ციის ვადადან სამუდამო განსასვენებელში დადი და ძვირფასი პიროვნება. ყველს ვერ ჩამოვითელი. რაც ამ უკანასკნელ ხანაში დავ-ქარუეთ, მათი მოვლენაც სიმწუხარით ავსებს გულს. ამა რომელ ქართველს არ დაეკარება გული, როცა საქართველოს ყოფილ ფინანსთა მინისტრის გიორგი ჟურულას დაკარგვას მოი-გონებს; ბოლო დროში თავის ბინაში იყო სნე-ულებით გამოწყვედული, მაგრამ უკანასკნელ სულთქმის შეწყვეტამდე ქართული საქმის სამ-სახურისათვის ხელი არ გაუშვია: კალაში ხომ შეიძლოა ხელში დაეჭირა!

ან ვინ არ დაღონდება ვახტანგ ლამბაშიძის განზორებით, ვისაც კი მისი დარბაისული ქარ-თული მოღუმენია და მისი კულტურულ-ადამიანური მოღვაწეობის მადლი მიჰკურებიან.

ან როგორ არ ვოვლოთ ძვირფას რუსიე-ბის ორი ვანტურითი ნინო და მელქონის ასე ერთი-მეორეზე დაკარგვა, როცა მათი სანიმუშო ცხოვრებით, მხნე დაუღლაგი, პა-ტიოსანი და განიერი დემოკრატიებით ყველა მისხბულული ვიყავით, ვისაც მათთან უსიბირო-ობის სითბო განგვიცდია...

ან კიდევ ქალთა შორის ოლია ჯაფარიძე! რა სულიერ და ხორციელ სიღამაზით, რა ნათელი აზრით და კეთილ განზრებით საესე ადამიანი გა-მოაკლდა ქალთა სახელოვან წრეს!

და რამდენი სება! ვგაპატიეთ, თუ ყველა ვერ დავახსოვოთ.

აი ამ დიდ ადამიანთა შემდეგ, ამ საზოგადო-ებრივ და პოლიტიკურ მოღვაწეებს ვაჟყვა კი-დეც ერთი საყოველთაოთ საყვარელი ადამიანი.

ესი არ სძენია მისი სახელი! **სვიმონ წერეთე-ლი!** ეს ხომ სიმბოლო იყო ხორციმსხმელი ქა-რთული ადამიანისა. რა უნდა გიტხებოთ მასზე, რომ თქვენ არ იცოდეთ! ამა მისი გულისთვის, მის სანახაუდ არ ვამზავრებულხართ ლევილის ქართულ მამულში სულის მოსაბრუნებლათ, რამდენიმე საათით მათთან ქართული ცხოვრე-ბის ვასაზარებლად!

რა იყო, ამა, მითხარით ამ ადამიანში, რომ ასე გვიჩნდავდა. მისი მხიარული და მღიზარე შემოქმედელი, მისი სუფრა-ღაზირები, მაგრამ მაინც უხვი და დამწვემებელი, მისი მისწრაფი და მოქმედება—მუდამ გულის მომღმენი და

სეკდის გამქაჩვებელი. ის არ აიწრება, უნდა გენახთ, უნდა განგეტყდათ მისი ჯადოსნური ბუნების ზედმოქმედება!

და ის აღარ არის ცოცხალთა შორის. და ახლა უნდა მოგაწოდოთ მისი ცხოვრების მცირე ცნობები, მისი ბიოგრაფია. გრძლათ რა საქირაო!

დაიბადა იმერეთში, სოფ. პერევისაში, 1870 წელს, 5 იანვარს. მამა მისმა ზაქარია იგი და მისი უფროსი ძმა ნესტორი, სოფლის სკოლის დათაების შემდეგ ქუთაისის სასულიერო სას-წავლებელში გაგზავნა განათლებას მისალებად. სემონი მტლად ნიჭური ახალგაზრდა გამოდგა, თავის ძმას სწავლაში წამოეწია და სასულიერო სასწავლებელი ერთად დაათვის. შემდეგ სიმონი სასულიერო სემინარიაში შევიდა, საიდანაც „არეოლოგის“—თვის გამოაძვეეს ახალგაზრდა პროტესტანტი. სიმონმა საეკლესიო გზით სია-რულს თავი დაანება, გენაზიის კურსის გამო-ცლება ჩაბაზრა და სამხედრო სკოლაში შევიდა. აქედან იწყება ამ ქართველის კარიერა რუსის სამსახურში. იყო პირველი მე-16-ე კავკასიის გენდარქეთა სამეცრელოს პოლკში, შემდეგ სა-ნაპირო რაზმში ვადვიდა საარაყბაშიში. პირვე-ლი დიდი ომის დროს უყვე პოლკის უფროსობა ჰქონდა ჩაბარებულ და სხვა ბრძოლითა შო-რის ურხეურების აღებაში ვადამპრული როლი ითამაშა. ამ ომით დასრულდა მისი რუსული კა-რიერა. ვიცით, რა ძნელი იყო ქართველი სუ-ლის შენახვა რუსის ოფიცერთა წრეში მოქცე-ულთათვის. რამდენი შეეფთავა რუსულ ჩვეუ-ლებებმაც. სიმონში ვერ ნახავდით უზრალო ნა-სახსაც კი რუსული ვადენისას. იგი როგორც კაკი ქვა შევიდა და გამოვიდა ოქდან უტკულე-ლი, თავის მამა-პაპურ სულის და ადით-ხნეს-თან შეუღლებული.

საქართველოს დამოუკიდებლობის დროდან გენად ვავანსონთან მისი თავდადებული სამსა-ხურთა, დარიალის ზეობაში მოწოდული ბოლომე-ვიეთა რაზმებს რომ აშოპრება საქართველოს მიწა-წყალს, კომუნისტებმა ის იმ თავითვე და-სახეს თავის შურთავებულ მოწინააღმდეგეთ. ჩენი ქვეყნის დაცვაში ის შემდეგაც ყველან მხურვალე მონაწილეობას იღებდა, სადაც კი მოუწოდებდა ვალი ქართველი მხედრის. ყვე-ლა არ გვენსოცს — ის კი ამაზე არც კი ცდილო-ზდა იტანას თავის მეგობრებთან.

დაეცა საქართველო კომუნისტური რუსეთის იარაღით. სვიმონი დარჩა თავის სოფელში, სა-

დაც ემალებოდა კომუნისტური ხელისუფლებას და ელოდა დღეს და საათს მათ წინააღმდეგ იარაღით გამოსასვლელათ. 1924 წ. ის იყო სამხედრო მონაწილე კიათურის აჯანყების. დამარცხდა კიდევ ერთხელ იმედა ქართველი ერის! სიმონის შინ გაჩერებას დაეკავა აზრი და მეგობრების წრეებით ტყვეში გახიზნული სიმონი მოემგზავრება უცხოეთისაკენ.

შემდეგმა მისმა ცხოვრებამ ხომ ჩვენ თვალწინ გაიარა. ყველამ იცით ის პატარა სახლი, სადაც ურთი ოთახი მას ეკიარა, მეორე კი ყველა ქართველებსათვის იყო გახსნილი... აქ ცხოვრობდა, აქვე უკანასკნელ ამოსუნთქვას ამოატანა მან ქართული სული! თავისიანებმა დაუხუტეს თვალები, როგორც ეს მისი სურვილი იყო, წინასწარ თქმული!

27 დეკემბერს, 1952 წ. — 82 წლის მოხუცი, სულით ახალგაზრდა მხენ და უცვალებელი, 11 საათზე და 30 წუთზე განგვეშორა...

დავკრთავა შოკლე ანდერძი, რომელშიაც სრას მთელი მისი ბუნება, ვინც ვაგებდა იციან აღამიანის სჯლის მოძრაობის:

აი ისიც:

„სკდების და სკდების სკედელისა ვინ არ მოულის წამისაღ“

(მოთა)

აღამიანი რომელიც სიცოცხლისათვის არი იბრძვის ის უკვე შეცვლია. ყოველ შემთხვევაში ანდერძი საყვდილს არ აჩქარებს და, ამისათვის ეწერ ამ ანდერძს.

ქუშმარტიად უღრმესი მადლობელი ვარ იმ ჩემ თანამემამულეთა, ვინც ჩემთან მეგობარულად იყო, შექმნულა, მქმნაზებოდა და გამოადვილა ამ უცხოეთში იძულებული ცხოვრება. გაზოგოთ მიწას მიმბაროთ უზმაროოდ ე. ო. სიტყვეს ნუ იტყვი, ყვეილებს ნუ მოიტანთ, უტანასამოსით გამხევით ზეწარში, ან ჩვენებულსა სუდარსაზა და ისე ჩამდევით კუბოში. თუ შესაძლებელი იქნება დამსწრეთ მიაწვიეთ პურ-მარლიო. წიგნები, რომელიც თაროზედ აწყვიო, ჩემს დის შვილს, ირაკლი ოთხმეზურს გადაეცით. თუ ოდესმე შესაძლებელი იქნება, აქ განსვენებულ ჩემ თანამემამულეთა სამშობლოში უადსენება, გაზოგოთ მეც გამზადით ღირსი ჩემი ნეშთი ძვირფას სამშობლოს მიწას მიბაროთ.

ამ ანდერძის შესრულებას ეანდომ ჩემ შვილობილს ისიდორე ქარცლადის, სრამელსაც, მე

იმედი მაქვს, ჩემი ძვირფასი, ახალგაზრდა მეგობრები დაეხმარებიან ანდერძის შესრულებაში. მეშინია უნოქას ანდერძი არ გამოვიციდეს, მაგრამ მაინც ეწერ, სრამ ტანისამოსს ვიბრეშო დღეს ორიოდ ფრანკი და ცოტას წავემხარებათ (თუ არ შემომხარება) ჩემს დასავლეთებში.

თქვენ ჯანმრთელობა და ხანგრძლივი სიცოცხლე, მე კი თქვენგან გზის ყოლოუსი.

სვიმონ წერეთელი.

5 ოქტომბერი, 1938 წ.

მოწყდა ერთი ნაკვეთი ქართული ისტორიული სინამდვილის დამომხატველი. ქართველი მხატვრული სიტყვის დიდმა ოსტატმა ერთი კალმის გასმით ასე ამოკვეთა კერძო ბარათში მისი სურათი: „ტკალი მოხსეცო, ღრმად მგხნები სამშობლოშიწას, კარგი თამადა, არც რომელიმე ლოგების“ შოგ და შოგ ამფესადებელი სხვა და სხვა თემებით „ვეფხისტყაოსნიდან“.

ჩვენ რაღა უნდა დაუმატოთ? სიმონი არ ეწეოდა პოლიტიკურ მოღვაწეობას, არც რომელიმე პარტიას მიეკუდებოდა. იყო დემოკრატი მთელი თიავს ბუნებით, ყველასთან შეგუებულყო და ყველასაგან შესაგუებელი: ნამდილი ქართველი.

ჩვენი შენდობა მის არი ესაქიროება. მისი სახელი კი ჩვენს გულში არ ამოიშლება.

მშვიდობით ჩვენო სვიმონ!..

ძველი მეგობარი.

*****

ზაპარიბ ჩიჩუა

31 დეკემბერს, ახალი წლის წინა დღით, სოფ. ლევილში გარდაიცვალა ძველი სოც.დემოკრატის ზაქარია ჩიჩუა.

ზაქარია დაიბადა გურიის სოფელ ქანქათაში, მამა მისი იყო სასულიერო წოდებდან და სურვილი ჰქონდა მისი შვილი ყოფილიყო მღვდელი. ამიტომ, როცა ზაქარია დაიბადდა, მამა და მამის მამაზა ოზურგეთის სასულიერო სასწავლებელში, რომლის ფათაეების შემდეგ შეიტყობოდა სასულიერო სემინარიაში შესვლა. მაგრამ მოხდა ისე რომ სასულიერო სასწავლებლის ფათაეების შემდეგ სემინარიის ნაცვლათ ზაქარია შევიდა შეგირდათ ფათაქში. იმ დროის წესის მიხედვით, ფათაქში 3 წლის მეშობის შემდეგ შეეირვნ უფლება ეძლეოდა რომელიმე თინერსიტეტში დიეკურა ეგზანენი

ფარმაცეუტის თანაშემწეობაზე; ზაქარიამ ჩა-
აბარა ეს გვამენი და მსახურად სხვა და სხვა
აფთიაქებში. ამ სამსახურთან ერთად ის მუერ-
ვალე მონაწილეობას იღებდა რევოლუციურ
მუშაობაში. მუშაობდა თფილისში და ცნობი-
ლი იყო „მეზა-სს“ ფეცეღონში.

1905 წ. დიდი გამოსვლების დროს ის გადა-
და ჭითურა-ფევირლის რაიონში და ითველე-
ბოდა ერთ-ერთ პასუხისმგებელთა იმ დროს იქ
მომხდარ ამბებში. მოძრაობის დამარცხებას შე-
მდეც ის ისევე ბრუნდება არა ლეგალურათ თფი-
ლისში და განაგრძობს მუშაობას. ამ დროს
ეკუთვნის სამწუხარო ამბავი (კახაკების თავდა-
სხმა) მოხდარი თფილისის ქალაქის თეთმარ-
ველობაში მოწვეულ კრებაზე, რომლის თავმ-
ჯდომარეთ ზაქარია იყო.

ამის შემდეგ ის თფილისს უნდა გასცლოდა
და კიდევაც გაემგზავრა პეტერბურგში, იქ შე-
ვიდა სამხედრო-აკადემიაში საფარმაცეუტო
კურსებზე. ორი წლის შემდეგ ეს კურსი დაათა-
ვა, მიიღო ფარმაცეუტის დიპლომი ქიმიური ან-
ალიზის კითხვის უფლებით. პეტერბურგიდან ის
დაბრუნდა ისევე საქართველოში, მსახურობდა
ბათუმში, სადაც იმავე დროს იყო ადგილობრი-
ვი რეჟ. მუშაობის ერთი ხელმძღვანელთაგანი.
აქ ის ორგანიზაციის სხვა წევრებთან ერთად
დატყვევებულ იქნა, დასამართლეს და ციხირ-
ში სამუდამო გადასახლება გადაუწყვიტეს. ცი-
ხირიდან დაბრუნდა მხოლოდ 1917 წ. რევო-
ლუციის შემდეგ.

დაბრუნდა თუ არა ისევე ჩავბა საერთო მოძ-
რაობაში და საქართველოს დამოუკიდებლობის
გამოცხადების შემდეგ განავებდა ვებერთელა
სააფთიაქო მასალებთან საწყობს, რომელიც ჩაბა-
რეულთა ჯონდა საქართველოს ქალაქთან და ერო-
ბათა კავშირისაგან. იმ დროს აქსაიდან საექი-
მო წამლების შემოტანა არ შეიძლებოდა და ამ
საწყობს ზაქარიას შოვლით და მომჭირნობით
დიდი სამსახური გაუწევია მთელი საქართვე-
ლოსათვის.

საქართველოს დაცემის შემდეგ ზაქარია
სხვებთან ერთად უტკოეთში გამოიჩინა. ჯერ
ცხორებდა სტამბოლში, შემდეგ ბერლინში და
ბოლოს პარიზში, სოფ. ილევილი. ის აქაც, მი-
უხედავთ მძიმე ავთიყოფისისა, რომელმაც ის
მთავრა ოთახს და იზივითად გამოიღოდა, ეწე-
ოდა დიდ სასარგებლო მუშაობას — მან დაალა-
და და ცნობაში მოიყვანა მთავრობის არქივი და
დაუმტა ემიგრაციის არქივის შედგენაც; სადაც

კი შექმლო თავს უყრიდა ემიგრაციის ყოველ-
ნაირ გამოცემას, ალაგებდა წიგნურათ გამოცე-
მის და შინაარსის აღნიშნით.

ხნემ და ავთიყოფობამ ნება არ მისცა მას გა-
ნეგრძო ეს კულტურული მუშაობა და ახალი
წლის წინა დღით სამუდამოთ განშორდა ამ
უქუდღართა წუთისოვლებს.

ის დასავლეთკავკასიის ლევილის სამხო სა-
საფლაოზე, 2 იანვარს, 1952 წ. დასაფლავებას
მიუხედავთ ცუდო ამინდისა, მრავალი მისი მე-
გობარი და ბატონისმცემელი დაესწრო. სასაფ-
ლაოზე თფილი და გუნობიერი გამოსათხივე-
რი სიტყვა წარმოსთქვა ბ-ნმა ივ. გიგეჭკორმა.

ზაქარიას ღვაწლი ჩვენი ქვეყნის გათვითცხო-
ბიერების საქმეში იმდენათ თვალსაჩინოა, რომ
მას, სხვებთან ერთად, მაღლიერი სამშობლო მუ-
დამ მადლობით მოიხსენიებს.

ამხანაგი.

*****

ქ კოლონელი ლუი კოკა

21 - 6° - 1874 — 22 - 1 - 1952

ბენდიერს მტერი უტყვებდა, უტყდურით — მო-
ყვასყო, ამბობს ქართული ანდაზა. ასე გვემარ-
თება ხზორათ ქართველებს. მავრამ არასოდეს
ისე მტკივნეული, ისე გულის მომწყვეტი არ ყო-
ფილა ჩვენი ვანცდა, როგორც კოლონელი ლუი
კოკეს ვაქდაცვალებამ გვაგრძნობინა. ის იყო
სულით და გულით ყველა ქართველს მოყვა-
რული და ყველა ქართველისათვის საყვარელი.
მთელი ემიგრაცია ჩვენთან ერთად გლოვობს
მის დაკარგვას.

მის გასწენებაზე ბ. ალ. ჩხენკელმა ქართველი
ემიგრაციის სახელთ წარმოსთქვა ასეთი გრძ-
ნობიარე სიტყვა:

Depuis quelques jours la Colonie Géorgienne en France et dans le Monde entier est en deuil, frappée par la douloureuse nouvelle : « son Colonel n'est plus, le Colonel Coquet est mort ».

C'est en leur nom et au nom de leur Patrie martyre que je viens apporter un suprême hommage à ce grand Français, qui fut leur grand Ami.

Le passé du Colonel nous est connu par cœur.

Né en France, dans notre deuxième Patrie, — ce berceau du patriotisme ardent

et du sens élevé de l'honneur, qui n'accepte ni la défaite, ni les sacrifices suprêmes, le futur Colonel, après avoir terminé ses études, entra à St-Cyr, au 1° B-m de France où l'on s'instruit pour vaincre.

Promu sous-Lieutenant, presque toute sa carrière s'est déroulée aux colonies.

L'étendue de ses connaissances, la rectitude de son jugement et les qualités de son cœur resteront jusqu'au dernier moment de sa vie parmi les traits les plus dominants de son caractère.

La Première Guerre Mondiale ne le surprend pas et ayant augmenté son potentiel militaire du brevet de l'E. G. il prit le plus grand risque pour mieux servir, aussi bien à la tête de son Régiment qu'à l'E. M.

Grièvement blessé, gazé et grand mutilé de guerre, le Colonel Coquet, jeune et promis aux plus hautes destinées, s'est vu, la mort dans l'âme, obligé à quitter l'armée après la Victoire.

Mais sa nature débordante où s'équilibraient la puissance du cœur et la puissance intellectuelle le poussait vers ceux, qui, durement frappés par le destin, avaient besoin d'être déconfortés, aidés et consolés.

D'instinct, tout son être s'orienta vers la Géorgie, vers ce pays, qui après une résistance farouche, venait de succomber devant l'invasion bolchévique.

La nature intrinsèque du Colonel justifiait pleinement cette attitude ; d'abord parce qu'il avait associé à sa destinée la fille de l'illustre Géorgien — Nico Nicoladze et ensuite parce que les traits dominants de son tempérament excluaient toute injustice et tout ce qui était contre l'honneur.

Depuis ce moment tragique le Colonel reprit le combat sans relâche sur le front diplomatique, sur le front politique, sur le pont littéraire pour que la Géorgie, sa seconde patrie, recouvre son indépendance.

L'esprit juste et chevaleresque du Colonel n'admit pas un seul instant ce crime historique, de même qu'aux jours sombres de 1940 et de l'Occupation il affirma sa foi

dans les destinées de son pays d'origine.

Ses nombreuses publications, ses paroles encourageantes, ses causeries magistrales étaient non seulement empreintes d'une noblesse d'âme, d'une conscience qui ne se satisfait que de la justice la plus absolue, d'une honnêteté intellectuelle scrupuleuse, mais aussi elles renfermaient de précieux enseignements, dignes de figurer dans un testament politique.

Parmi eux nous ne mentionnerons que celui qui recommandait aux Géorgiens exilés l'idée d'une Géorgie Libre dans un système fédéral du Caucase Libre.

La Géorgie martyre pouvait encore attendre beaucoup du Colonel — mais le destin, souvent implacable, le frappa à la tâche.....

Au nom de la Colonie Géorgienne nous saluons très respectueusement la douleur de Madame la Colonelle Coquet Nicoladze, si cruellement frappée et à qui nous présentons l'expression de nos condoléances les plus attristées.

მის ძვირფას მემუღელსა, ქან კოკეუს, გულ-
წრფელი თანაგრძობა ჩენი რედაქციის და ქრ-
ოენული საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტისაგან.

*****

6. ტინცაძის მოხსენება

კვირას, 20 იანვარს, „აღიანს ფრანსეს“-ის
ღარბაზში ბ. ნ. ცინცაძემ წაიკითხა მოხსენება
— „ეისბადენის თათბირი“.

მოხსენება შესდგებოდა ორი ნაწილისაგან. პი-
რველი ნაწილი ეხებოდა „იმ სახლმდგენლო
აზრებს რომლითაც ჩვენ უნდა ვიყოთ გამსჭვალ-
ლული ეროვნული პოლიტიკის და ტაქტიკურ
გეზის ძიებაში მიმდინარე მომენტში“. მეორე
ნაწილი კი შეეხებოდა ეისბადენის საქმიანობის
ანალიზს და შეფასებას.

სამწუხაროთ ადგილი ნებს აქ გვაძლეს გა-
ვაცნოთ ჩვენს მკითხველს ეს საინტერესო მოხ-
სენება საუბრით. მარა ზოგი ადგილების აღნი-
შენა უფრო ვრცლათ კი საჭიროა მოვანჩია.
„მთავლიო დემოკრატიის მეთათურმა ამერიკამა
— ამბობს მომხსენებელი — მოსკოვის ცივი ომის
წინაღმდეგ სათანადო რეაქციით უბასუხა... ის

ცდილობს ასეთ ფსიქოლოგიურ ბრძოლის ფერხულში მებრძოლი პოლიტიკური ემიგრაციები შეიყვანოს; ჯერ აღმოსავლეთ — შუა ევროპის წარმომადგენლები, შემდეგ კი სამხრეთა კავშირში მოზინადრე ქრებულად მოიღვა ჯერი. როგორია უნდა ყოფილიყო ჩვენი ჩრეაქცია ამ წამოწყებაზე? შეფერება თუ არა ჩვენს ინტერესებს დასახულ პოლიტიკურ ბრძოლაში მონაწილეობა? — ამ კითხვებზე ორი პასუხი, ვფიქრობთ, შეუძლებელი იყო“. მომხსენებელს მოჰყავს ურუჯეთი მოსახრებანი დასამტკიცებლათ იმისა, რომ როცა „ჩვენ თვალწინ საბჭოელო ეყრება ახალ მსოფლიოს, რომლის მიზან-ქვაკუთხედი თავისუფალი ადამიანი და თავისუფალი ბერი უნდა გახდეს“ ჩვენი ადგილი გარკვეულია. „ჩვენი ერის სწორათა გავებული ინტერესები დასტულ საკითხს დადებითად უპასუხებს“.

მაგრამ მომხსენებელს „ასეთ დასმტნი შესვლისათვის საჭიროდ მიჩნია დაცული იქნას უფალი და უპირობათ თანამებრძოლ ურთა უფლება თვით განაგონ თავისი ბედი, რაც გულმანძობს ერთა უფლებას თავისუფლებაზე და სუვერენობაზე“. მომხსენებელი ჩამთავლის ამ წამოწყების პარტნიორებს და მათ შორის რუს პოლიტიკურ გველეხებზე ანბობს: „ერთი მთავარი იმპერატიული პირობათაგანი, პატარა ერისათვის განსაკუთრებით უნდა იყოს კეთილად განწყობილი მეზობლობა! ვინც ვანტის ხავათ გაიძახის უფალი, უფალი — ყოველთვის სასუფეველში ხომ ვერ შევა. ვინც წამ და უწყემ იმეორებს სამშობლო — საქართველო და ვერ განპქვრტა, თუ რა არის მისი დამკვიდრებლათვის საჭირო, ვინც გაყენული ფიქმულებით აზროვნებს მსგავსათ: ყვათელი — შავი — წითელი, მათი არსი ერთი და უცვლელია (და იჯნის ასეთა ეშმაკისაგან), ვინც მოუწყნათა ცვალებადობას და ისტორიულობასაც უარპყოფს — მისი პერსპექტივა მუდამ შავი იქნება: ამ ჩრდილოეთის მეზობელი საქართაშორისო ანგარიშიდან და გეოგრაფიიდან ამოიშლოს, ან ბედი ერისა მარადისი უბედრთ უნდა ვიგულვოთ!“ ...და შემდეგ: „ქართული პრობლემა დღეს სამეცნიერათ ქართული ადარ არის, ის საკაცობრიო ვახდა სინამდვილეში და თუ ეს ჩვენ არ შევეგნით, თუ კიდევ ვინმე ფიქრობს, რომ ჩვენ ჩვენი ნაბადით, სტერატიულათ და ვიბრუნებთ სუვერენობას — ის ეროვნულ თვალსაზრისით, მეტად მაცნე ილიალოხის ქვემ იმყოფება და ავანტიურისაგან დახდეული ვერ იქნება“. ... „საკითხი

ნათელია: ჩრდილო ამერიკის შტატების მიერ წამოწყებულ საქმეში მონაწილეობით, ამერიკულ საზოგადოესქიფობის უშუალო პროტექციის ქვეშ დადგომით — ჩვენ განვმტკიცებთ რა ჩვენს ეროვნულ პოზიციას; ექნით საღ ნიავაღს კეთილ — მეზობლურ განწყობილობის მომავალში. ასეთია ჩვენი ეროვნული პოლიტიკა და ტაქტიკა. და კითხვით: „სხვა პოლიტიკა სად არის და ან რა არის“ — ათავებს ის თავის მოხსენების პირველ ნაწილს.

მეორე ნაწილში ის ცხება თვით ვისბადნის თათბირს და იქ წარმოესულ მუშაობას. ეს მუშაობა როგორც ვიცით დატრიალდა უმთავრესათ ეროვნულ საკითხის, მომავალი ცენტრის სტრუქტურის და მისი სახელწოდების და ქართლის შორისი კომპიისი არჩევის გარშემო.

ყველა ამ კითხვებზე მომხსენებელმა ილაპარაკა ვრცელათ და ამომწურავი განმარტებებით. მოხსენების შემდეგ დაიწყო შეკითხვები და კამათი. მოწინააღმდეგეებთან კამათში მონაწილეობა მიიღეს: ბ.ბ. ვ. ლაბაძემ, რ. ვაბაშვილმა, ლ. ზუზაბიშვილმა და ი. ვოხტიამ, რომელთა სიტყვები უმთავრესად უფრო „გამომძიების“ ხასიათის იყო. — ვინ მოვკით უფლება ქართული ემიგრაციის სახელით ლაპარაკის, ვინ შეადგინა ეროვნული საბჭო და სხვა ამგვარი. არც ერთი სერიოზული მოსაზრება მოხსენების პრინციპიალურ დებულებებს წინააღმდეგ, არც კი ცდილან ასეთი რამე წამოეყენებიათ.

მომხსენების დებულების დასაცავათ და მის ირვცილვ დარკოვილ ვაუფებრობათა ვასაფანტავათ ილაპარაკეს ბ.ბ. რ. არსნიძემ და ევ. გუგუქორია, რომელთა სიტყვა დამსწრეებმა მთურვალე ტაშით დაავლიდოვეს.

მომხსენებელმა თავის უყანსკენელ სიტყვაში გულწრფელათ აღიარა: ძალიან მინდობა ჩვენ მოწინააღმდეგეთა სიტყვებში მომენახა ჩაიხმე პრინციპიალური ხასიათის დებულება, მაქა ასეთი არაფერი იყო და საპასუხოც არაფერი მაქვს. კრებამ მას თავმჯდომარის ბ. გ. კერესლედის პირით მყდლობა გადაუხადა ვრცელი და შინაარსიანი მოხსენებისათვის.

კრებამ ილიალო საზოგადოება დაესწრო.
დამსწერი.

*****
კიდევ მოხსენება

27 იანვარს, ბ. ვლ. პატარიძე გავიგმასპინძლდა მოხსენებით, რომელსაც მიმზიდველი სათაური ჰქონდა: „ქართულ ეროვნულ ძალთა ერთ-

თობა და ქრონული პოლიტიკა“. მავრამ სინამდვილეში არც ერთობაზე ულუპარაგნია, არც ქრონულ პოლიტიკაზე. მთელი საათნახეცარი იკითხა გავრცელებით და ბოროტებით რუსულ ფურნალ-გაზეთებთან ამოღებული ადგილები, რომლის შინაარსი არც თვით გაეგებებოდა კარგად, ვერც შემენელებს გააგებინა. მავრამ ერთ რამეში მტკიცე იყო და ბეჯითი: ყველა ამონაწერი-სათვის ბრალს სდებდა ქრონულ საბჭოს და მის კომიტეტს.

წინააღმდეგე გავციცხდავ, თემაზე არ ვილაპარაკებო, მავრამ ახალი თემა მაინც ხომ უნდა დაემთხვევებია!

რას აკეთებენ, რას ფიქრობენ ქართველი ერისთვის, ან თვითონ, ან მისი თანამოაზრენი— ვაზოვეთ და ვერ აგვიხსნეს, ამ რიგათ, ერთობის მთავარი მივიღეთ უძველესი, უფრო გამწვავება ურთიერთობის... ეს ქონდათ, უძველესი, მონათ, და მიღწეულს კიდევ. ღაღად, ან საკადრისი იყო ამისთვის საზოგადოების საჩუქრად სათაურით მიზიდვა და შემდეგ ასეთი „საჯავსანდალით“ გასტუმრება?

*****

სინაგოლის აღსადგენად

შემთხვევით ხელთ ჩამოვიარა „თავისუფალი ქართველი“ ორგანო „ცნობის ფურცელი“.

ამ „ფურცელში“, სხვათა შორის, იყო ცნობა იპყრობს ჩვენს ყურადღებას, რომელიც ჩვენ გვებება. 1. „ფურცელი“ სწერს: „20 - 21 ოქტომბრის ყრილობაზე 2 დღეუღატა აღმოჩნდა ფედერალისტების. ამ პარტიის სულ 4-5 კაცი ემოგარცაში“-ო. 2. „აქ იყო წარმოადგენილი არგენტინის ქართველები“-ო.

სიმარჯულე კი ასეთია: ზემო აღნიშნულ ყრილობის შემოაბაში მონაწილეობას იღებდა საფედერალისტთა პარტიის 6 წევრი, როგორც სწავლ უფლებიანი დღეუღატა.

შეიძე — 17 ოქტომბრის არგენტინიდან მივიღეთ ბარათი. მაცნობებდენ რომ არგენტინის ქართველი კოლონია მე მანდობდა მათ წარმომადგენლობას 20 - 21 ოქტომბრის ყრილობაზე. თანაც მეგზავნიდენ მანდატის ასლს, დედანი კი გადუგზავნა ყრილობის მომწვევ კომისიას. მანდატს ხელს აწერს არგენტინის ქართული კოლონიის თავმჯდომარე ბ. ვ. ნოხე. კომისიამ ამის მიხედვით მიმოიწვია ყრილობაზე, და ეიღებდი

მის შემოაბაში მონაწილეობას, არგენტინის ქართული კოლონიის სახელით. როგორც აღნიშნული მანდატი, ისე მისი ასლი ინახება საბჭოს სამდივნოში.

შეიძებელი ადვილად დინახხვს თუ როგორ ითხზება „სიჭრუის ფურცელი“ მისი ავტორებისადგან *).

ფ. შარაძე.

*) ხსენებულ „ფურცელ“-ში მოყვანილი ციფრები და ცნობები თითქმის ყველა მითი საყოთაირი ფანტაზიის ნაყოფია.

*****

პოლონელები და ვისბადენი

ვისბადენზე ლექცია ლონდონში. 17 იანვარს, პოლონეთის ყოფილმა მინისტრმა ბ. იანოვსკიმ „პოლონელთა აღმოსავლეთის ინსტიტუტის ლონდონში“ გაუკეთა მოხსენება რუსული ემიგრაციისა და ამერიკული კომიტეტის საქმიანობის შესახებ. ინსტიტუტისადგან მოწვეული იყო სურეთვე დამატებითი მოხსენებელი მონაწილეობისათვის ბ. გუგუშვილი. მოხსენება გაგრძელდა 2 1/2 საათი. ბ. იანოვსკიმ მეტად ობიექტურად დაახასიათა ამ შემოაბის აე-კარგი, უმთავრესად რუსული წყაროების მიხედვით. შემდეგ ილაპარაკა მთელი საათის განმავლობაში ბ. გუგუშვილმა; მისმა ახსნა - განმარტებამ და მიყოღებულმა ახალმა ცნობებმა მეტად კარგ შთაბეჭდილება მოახდინა მამენელებზე, რომელთაგან ბევრი, წინათ უარყოფითად განწყობილი ვისბადენის შეხვედრის წინააღმდეგ, გულახდილად გამოტყდენ, რომ შეცდომაში იყენენ შეყვანილი რუსული პრესის ყალბი ინფორმაციით. განსაკუთრებით საერთო იყო ქართველი დღეუღატების როლის დადებითი შეფასება.

როგორც ყოფ. მინისტრის იანოვსკის ისე ბ. გუგუშვილის მოხსენებმა ტაშის გრაილით იქნა დაჯილდოებულნი.

*****

საქიო განცხადება

„ბიულეტენი“-ის პირველ ნომერში მოთავსებულ ქრონულ საბჭოს დამგვ. კრების შესახებ წერილში, მოიგებებთა მოსიის, უნდა ყოფილიყო აღნიშნული გრ. მოღებამე. ვასწორებთ ამ შეცდომას.